JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti ● 95. vuosikerta 17.10.2019

8 | 19

Pomot väistelevät vastuuta freepalkkioista
s. 20

Uutistoimisto SPT:n kahden vuoden vaikea taival
s. 26

Även poddar är bättre i Sverige
s. 34

Takana tiukka kausi. Elina Grundström teki JSN:n tunnetummaksi – hyvässä ja pahassa. 14

KUVA: SUSANNA KEKKONEN

s.30 Willem pilkkaa ja piirtää totuuden.

Media-alan tes-kierros pyörähti käyntiin.

s.6

"Perehtymisen ja fanittamisen raja on häilyvä."

s.4 Anton Vanha-Majamaa

Maria Pettersson ● Twitter: mariapetterss0n
● maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Freelancereiden tulot kasvavat ja he voivat hyvin, mutta he tekevät vähemmän journalismia

Vihdoin hyviä uutisia freerintamalta! Freelancerit tienaavat aiempaa enemmän, ovat tyytyväisiä työhönsä sekä kokevat, että liitto on edistänyt heidän asemaansa. Hienoa! Tiedot käyvät ilmi Journalistiliiton tuoreesta freelancereiden työmarkkinatutkimuksesta, joka tehdään joka toinen vuosi.

FREELANCERIEN LASKUTUS on kääntynyt nousuun ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2008, ja myös verotettavien tulojen vuonna 2016 alkanut hento nousu on kehittynyt selväksi kasvuksi. Freelancereiden keskimääräinen vuotuinen kokonaislaskutus on kahdessa vuodessa lisääntynyt 2500 euroa, verotettava tulo kasvanut 2100 euroa.

Mistä kasvu tulee? Ei ainakaan siitä, että firmat maksaisivat paremmin. Palkkiokehitys ei tutkimuksen mukaan ole kääntynyt paremmaksi – 69 prosenttia kertoo palkkioiden säilyneen ennallaan, 8 prosenttia kasvaneen ja 13 prosenttia pienentyneen. Palkkioista kerrotaan lisää sivulta 20 alkavassa jutussa.

Kasvu syntynee siitä, että työtä on hiukan enemmän kuin aiemmin (nyt 34 tuntia viikossa, kaksi vuotta sitten 32 tuntia viikossa), ja erityisesti siitä, että entistä suurempi osa tienesteistä tulee muualta kuin journalismista. Kyselyyn vastanneiden tuloista enää 57 prosenttia kertyy journalistisesta työstä, kun vielä vuonna 2016 osuus oli 76 prosenttia. Tiedotuksen, markkinointiviestinnän ja muun viestintätyön osuus muodostaa jo yli viidenneksen freelancereiden kakusta.

Journalismista on siirrytty viestintään, mutta ei juuri muualle. Journalismiin tai viestintään liittymättömät työt muodostavat tuloista vain seitsemän prosenttia.

LEHDISTÖN FREETOIMITTAJAT tienasivat keskimäärin 25600 euroa vuodessa. Radio- ja tv-freelan-

KUVA: ELIAS LAHTINEN

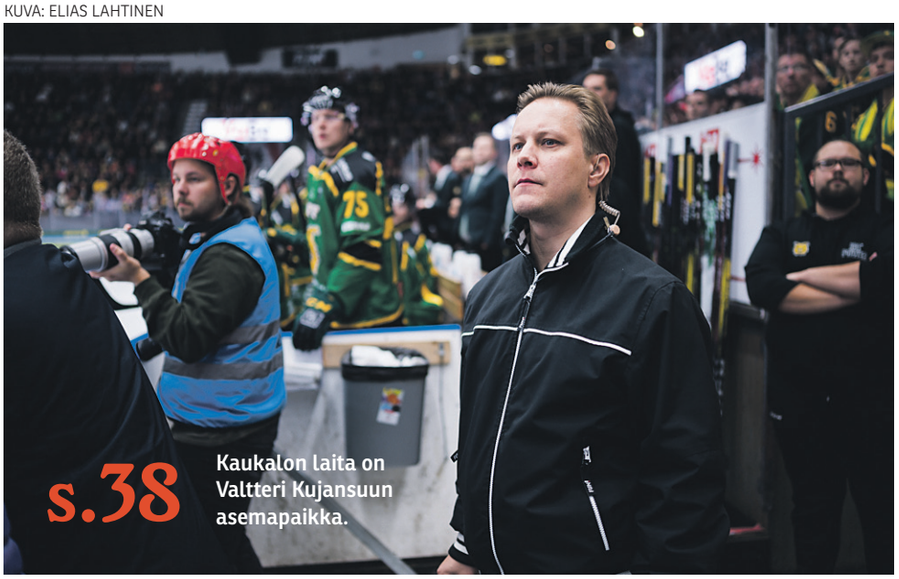

s.38 Kaukalon laita on Valtteri Kujansuun asemapaikka.

”Työn ostajat tuntuvat käsittävän yhä huonommin, että freelancereiden kanssa tulisi neuvotella aivan kuten missä tahansa kahden osapuolen tai firman välisessä sopimuksessa.”

cereiden verotettava tulo 30 700 euroa, valokuvaajien 28 500 euroa ja kääntäjien 32 000 euroa. Tyytyväisiä tulotasoonsa on 59 prosenttia ja töiden jatkuvuuteen 58 prosenttia.

Freet voivat kohtalaisen hyvin. Kolme neljännestä on vähintään melko tyytyväisiä henkiseen hyvinvointiinsa. Suuri enemmistö, 71 prosenttia, haluaa jatkaa nimenomaan freelancereina eikä kaipaa vakitöitä. Luku on kasvanut, sillä kaksi vuotta sitten freelancereina halusi jatkaa 67 prosenttia. Mitä pidempään free on ollut free, sitä vähäisemmät ovat halut tehdä työtä millään muulla tavalla.

Myös liiton toiminta ja edunvalvonta miellyttävät suurinta osaa. 60 prosenttia on vähintään melko tyytyväisiä liiton kykyyn edistää freelancerien etuja.

EI FREELANCEREIDEN ELÄMÄ toki pelkkää auvoa ole. Kokonaisansiot jäävät kaiken kaikkiaan pieniksi. Jopa eniten tienaava kymmenesosa pääsee kuukausiansioissa vähän yli neljän tonnin, kun taas vähiten tienaava kymmenys saa koko vuonna keskimärin 5500 euroa. Alle 500 eurolla kuussa eläminen on lähes mahdotonta.

Huolestuttavaa on myös, että mahdollisuudet neuvotella sopimusehdoista ovat monella heikot tai olemattomat. 38 prosenttia vastaajista kertoi, että toimeksiantaja ei neuvottele ehdoista, kun 2016 osuus oli 32 prosenttia. Työn ostajat tuntuvat käsittävän yhä huonommin, että freelancereiden kanssa tulisi neuvotella aivan kuten missä tahansa kahden osapuolen tai firman välisessä sopimuksessa. Freelancer on neuvotteluissa selvästi isoa yhtiötä heikommalla. Siksikin on välttämätöntä, että liitto saisi jatkossa edustaa freelancereita neuvotteluissa. Tätä oikeutta liitto penää parhaillaan ja EU-lakien mukaan sen pitäisi olla myös mahdollista.

KUVA: JUUSO WESTERLUND

s.10
Joogahousut pukevat päätoimittajaa, Anu Ubaud.

Lakimuutos Belgiassa voi vaikeuttaa EU-toimittajien työtä.

s.29

Kannen/Takakannen kuva: Jani Laukkanen, Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti 95. vuosikerta 17.10.2019

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA / ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI / REDAKTIONSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108
Manu Marttinen (kirjoitusvapaalla)

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Manu Haapalainen 050 501 0716
Tommy Pohjola 050 300 3510
Nina Erho (työkierrossa)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy,Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 9/2019
ILMESTYY 14.11., AINEISTO 6.11.

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi › ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Fanittaminen on osa kulttuurijournalismia, ja se on ongelma, kirjoittaa Anton Vanha-Majamaa

Anton Vanha-Majamaa, teksti ● Aapo Huhta, kuva

ANTON VANHA-MAJAMAA

- 30-vuotias Helsingissä asuva vapaa toimittaja, kirjailija ja podcast-tuottaja.
- Erikoistunut elokuvaan, televisioon ja popmusiikkiin. Kirjoittanut muun muassa Helsingin Sanomiin, Imageen ja Ylelle.
- Tehnyt tietokirjoja kannabiksesta, popmuusikoista ja suomalaisesta televisiosta.
- Opiskellut taidehistoriaa Helsingin yliopistossa, mutta jättänyt opinnot kesken.

Otin toukokuussa selfien **Antonio Banderasin** kanssa. Haastattelin häntä elokuvafestivaaleilla Etelä-Ranskassa, ja kun arvostamani kansainväliset kollegat änkivät filmitähden kainaloon kamerat ojossa, päätin tehdä samoin.

Näyttelijän pr-assistentti huikkasi sarkastiseen sävyyn:

”Way to do independent journalism, guys!”

Kuvasta tuli kamala, mutta kamalammalta tuntui käytökseni. Olin koko haastattelun ajan hymyillyt, hymistellyt ja kehunut Banderasin työtä, ja nyt halusin vielä julkkisrääppiäisistä instagramiini kuvan, jolla elvistellä kamuleille.

Pr-ihmisen sanat kaikuivat korvissani pitkään. Näinkö sitä itsenäistä journalismia tehdään?

JOURNALISTIEN SIDONNAISUUKSISTA puhutaan paljon, kun kyse on politiikasta ja taloudesta. Viimeksi keväällä nousi kohu, kun *Helsingin Sanomien* taloustoimittaja oli käsitellyt myönteiseen sävyyn lähisukulaisensa työnantajaa.

Kulttuurijournalismissakin on selvää, ettei sukulaisesta tai ystävästä tehdä juttua. Fanitus kuitenkin sallitaan.

Me kulttuuritoimittajat jututamme jatkuvasti taiteilijoita ja tähtiä. Me ihailemme heitä. Olemme tutustuneet heidän työhönsä, samastuneet, kuvitelleet oppineemme tuntemaan heidät.

Olen jututtanut **Paula Vesalaa** innosta piukeana ja kikattanut kaikelle, mitä **Elisabeth Moss** sanoo. Olen tavannut **Kendrick Lamarin** ja kerron siitä yhä aina, kun saan tilaisuuden.

PEREHTYNEISYYDEN JA fanittamisen raja on häilyvä. Toimituspalaverissa juttu annetaan tavallisesti toimittajalle, joka tuntee aihetta kohtaan paloa. Niin pitääkin. Valmiiksi tehty pohjatyö kannattaa hyödyntää.

Mutta osaanko irroittautua omasta fanipositiostani jutunteon ajaksi? Esittää kriittisiä kysymyksiä? Kirjoittaa jutun niin, etten hekumoi haastateltavan taidoilla ja ihanan välittömällä persoonalla?

Teoriassa kyllä, olenhan ammattilainen. Käytännössä rajanveto on vaikeaa, varsinkin, jos aikaraja on tiukka ja haastateltava karismaattinen. Tähdet ovat hurmureita, ja hurmos löyhkää pikavauhtia tehdyissä lehtijutuissa kuin äyriäisplatteri aurinkoisella networkkausbrunssilla.

Instagramissa seuraamani toimittajakollega julkaisee viikottain selfieitä suomalaisjulkkisten kanssa. Hän työskentelee iltapäivälehdessä viihdetoimittajana, mutta journalismin sijaan työ muistuttaa asiakasviestintää. Julkimoiden presenssillä mehustelu tekee hallaa journalismille.

Ensinnäkin se saa toimitetut jutut näyttämään kaverijournalismilta ja asettaa niiden objektiivisuuden kyseenalaiseksi.

Toiseksi kaveeraus ohjaa haastateltavien käsitystä journalismista. Jos oletus on, että jutusta tehdään kiva ja positiivinen puffi, miksi antaa haastatteluja tahoille, joita ei puffaaminen kiinnosta?

Suomalaiset popmuusikot ovat jo kranttuja. Aiemmin tällä palstalla **Mervi Vuorela** kertoi **Anna Abreusta** ja **Chisusta**, jotka eivät halunneet antaa haastatteluja, vaikka mainostettavaa olisi ollut.

VAAN MITÄ KULTTUURIJOURNALISMI on, ellei puffaamista? Toimitukset käyvät täikammalla läpi julkaisukatalogit aiheiden toivossa. Juttujen ykköskriteeri on ajankohtaisuus, mikä syntyy siitä, että jotakin uutta on ilmestymässä.

Puffaaminen on sisäänkirjattu kulttuurijournalismiin. Jos haastattelen kirjailijaa tai kirjoitan esseen teemasta, jota tuore kotimainen elokuva käsittelee, osallistun teoksen markkinointiin. Juttu julkaistaan yleensä silloin, kun teoskin.

Kehämäisen luonteen vuoksi kulttuurijournalistien täytyy olla tarkkoja. Meidän täytyy pyrkiä objektiivisuuteen ja kirjata tarvittaessa auki fanisuhteemme. Meidän täytyy suhtautua aiheisiimme nuivemmin ja kriittisemmin.

Kulttuurijuttujen tulee täyttää samat eettiset kriteerit kuin muidenkin journalismin osa-alueiden. Myös viihteellä ja sen tekijöillä on kamalasti yhteiskunnallista valtaa. Siksi sitä ei pidä käsitellä kevyesti. ●

Minkä puolesta lakkoilisit?

KUVA: JUSSI PARTANEN

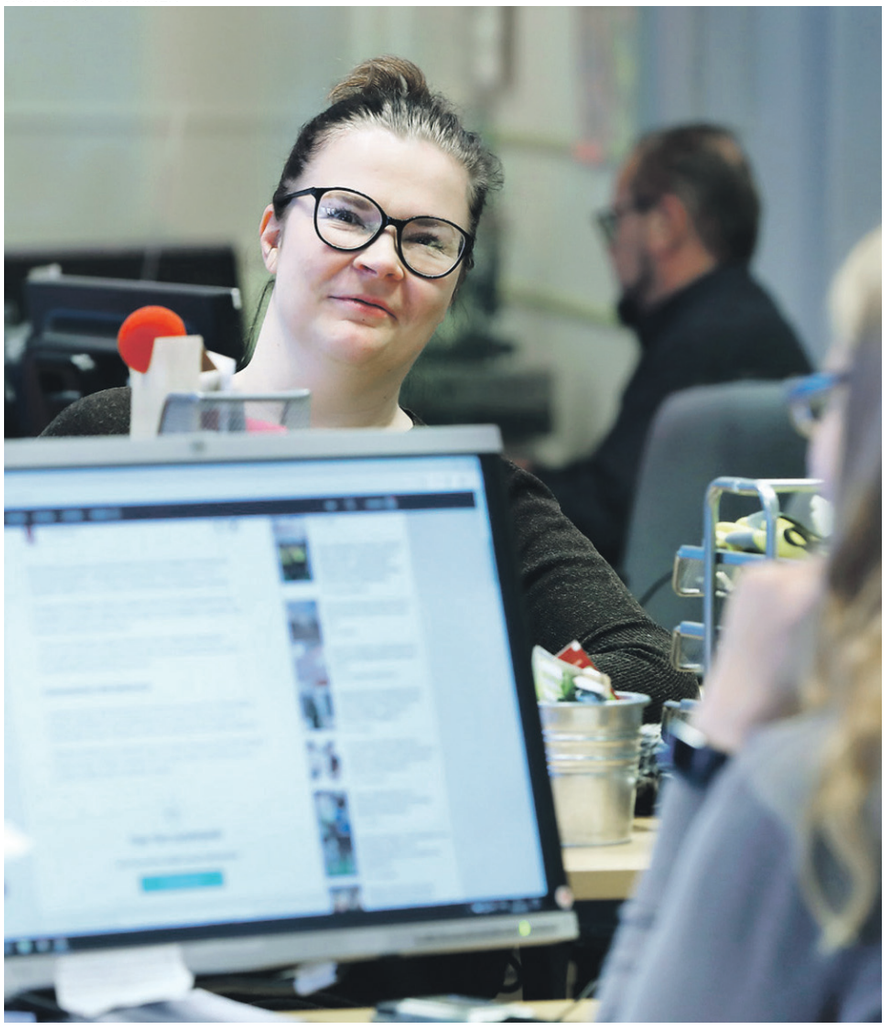

Jenni Joensuu, toimittaja, Yle Pori

"Lakkoilisin todennäköisesti vain äärimmäisessä tilanteessa. Jos työehtoja oltaisiin heikentämässä merkittävästi tai jos työnantaja syyllistyisi johonkin vakavaan rikkeeseen esimerkiksi tasa-arvoasioissa. Jos oikeudenmukaisuus olisi uhattuna, voisin nähdä itseni lakkoilemassa."

KUVA: JONNA NIKUMAA

Anssi Tapio, toimittaja, Kittilälehti

"Menisin lakkoon, jos työni journalistinen puoli olisi oikeasti ja kouriintuntuvasti uhattuna. Olen vastuussa lehtiemme lukijoille, tekemäni jutut päätetään toimituksessa ennen kaikkea journalistisin perustein ja muilla ei ole siihen päätöksentekoon syytä tulla sörkkimään. Lomat, palkat, etuudet, koulutukset ja muut ovat tärkeitä, mutta jos en pysty työssäni noudattamaan journalistin ohjeiden kolmea ensimmäistä kohtaa, vaihdan mieluiten vaikka ammattia."

KUVA: HELI SAARELA

Petteri Savolainen, toimittaja ja luottamushenkilö, MTV

"Romanttisesti kun miettii, niin lakkoon menisin työnantajan tekemien isojen vääryyksien takia. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa kyseenalaista henkilöstöpolitiikkaa. Pari kertaa olen ollut lakossa, joten tiedän mitä se on. Lakkoilu ei ole mukavaa, varsinkin, kun jotain niin huonoa on tapahtunut, että lakkoon on menty."

34

Freelancer työskentelee keskimäärin 34 tuntia viikossa, kertoo Journalistiliiton uusi freelancerien työmarkkinatutkimus. Se on kaksi tuntia enemmän kuin kaksi vuotta sitten tehdyssä tutkimuksessa. Eniten työtunteja kellottavat 3–5 vuotta freelancerina toimineet ja osakeyhtiömuodossa toimivat. Miesten työviikko on keskimäärin kolme tuntia pidempi kuin naisten. Lisää tutkimuksesta sivuilla 2 ja 20.

Pohjois-Karjalan Journalistit haluaa muuttaa lomasaarensa nimen Neekerisaaresta Uutiseksi, mutta Kotimaisten kielten keskus vastustaa. Lue lisää: **journalisti.fi**

Ei nyt vielä mennä lakkoon – Journalistiliitto valmistautuu työmarkkinasyksyyn

Tommy Pohjola, teksti ● Jonna Nikumaa, Jussi Partanen ja Heli Saarela, kuvat

Suomen työmarkkinoilla kipinöi tulevat puoli vuotta, kun monen alan työehdot menevät uusiksi.

Kaiken kaikkiaan eri alojen työehtosopimusneuvotteluja käydään vajaan vuoden ajan. Alkavia varsinaisia sopimusneuvotteluja edeltää se, että työntekijät ja työnantajat hiovat suunnitelmiaan ja täsmentävät tavoitteitaan. Tätä työtä tehdään juuri nyt myös Journalistiliitossa.

Liitto käy tes-neuvottelut kaikilla sopimusaloillaan. Tavoitteena on, että palkkoja korotetaan ja kilpailukykysopimuksesta luovutaan. Liiton edunvalvontajohtajan **Petri Savolaisen** mukaan tekemistä riittää.

”Lakko tai työnantajan julistama työsulku ovat aina mahdollisia. Mitään sellaista ei kuitenkaan ole tiedossa”, Petri Savolainen sanoo.

Journalistiliitossa kaikenlaista valmiutta kohotetaan. Jotain organisaation trimmaamisen tärkeydestä kertoo, että kun Norjan yleisradio viimeksi lakkoili, tiedonjano oli niin suurta, että lakkoon liittyviin kysymyksiin vastaili Norjan liitossa eri kanavissa peräti 37 henkeä.

Journalistiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén** muistuttaa, että lakkoilu on alalla harvinaista.

”Mietimme vastauksia kaikkiin mahdollisiin kysymyksiin, joita lakon aikana voi tulla. Ja sitäkin, että liiton toimistolla kaikki tietävät tehtävänsä työtaistelun aikana.”

JOURNALISTILIITTO NEUVOTTELEE yhdeksän alan työehtosopimukset. Näitä ovat av-kääntäjät, elokuva- ja tv-tuotannot, kustannustoimittajat, lehdistö, Mediarinki, Sanoma Media Finland ja Nelonen Media eli Sanoman radioiden sopimus, Yleisradion ohjelmatyöntekijät ja freelancereita koskeva Yhtyneet-sopimus sekä MTV. Neuvotteluja käydään lokakuulta ainakin tammikuun loppuun.

"Kilpailukykysopimuksesta luopuminen tuo lisäjännitteen neuvotteluihin."

Petri Savolainen, Journalistiliiton edunvalvontajohtaja

Edunvalvontajohtaja Petri Savolainen esittää valistuneen arvauksen neuvottelu-urakan kestosta:

”Varmuudella neuvottelijoilla on vapaata jouluaaton iltana, joulupäivänä ja ehkä tapaninpäivänä.”

Neuvottelijoiden tavoitteena on aina löytää ratkaisu, eivät työtaistelutoimet. Jos neuvotteluissa ei päästä sopuun, ne voidaan katkaista tuloksettomina ja työntekijät voivat antaa lakkovaroituksen. Samalla neuvottelut siirtyvät valtakunnansovittelijan johdettaviksi.

JOURNALISTILIITON JA SEN SOPIMUSALOJEN kaikkia täsmällisiä tavoitteita ei ole lyöty lukkoon. Kilpailukykysopimusta Savolainen kuvaili *Journalistissa* (19.9.) harvinaiseksi ratkaisuksi, jossa vain toinen osapuoli saa jotain ja toinen ei mitään.

”Jos meidän mainostemme julkaisupolitiikan pitäisi olla pääkirjoitusten linjan mukaista, se olisi sananvapauden kannalta kestämätöntä.”

Helsingin Sanomien päätoimittaja Kaius Niemi puolusti lehden Hongkong-mainosta Journalistin verkkohaastattelussa 1. lokakuuta

Journalistit puolustavat ilmastoa parhaiten välittämällä aiheesta tuoretta ja paikkaansa pitävää tietoa. Mutta mitä muuta toimituksissa voi tehdä? Koostimme vinkit: **journalisti.fi**

”Työnantajat saivat talkootyövoimaa ilmaiseksi. Työeläke- ja sotumaksuja helpotettiin tuntuvasti. Palkansaajalle jäi maksumiehen osa”, Savolainen kirjoitti.

Kiky puhuttaa varmasti liiton valtuuston kokoontuessa joulukuussa. Silloin kesken olevien neuvotteluiden tilanne käydään tarkasti läpi.

Haastavuutta lisää se, että Suomessa työnantajilla on halu mennä kohti Ruotsin mallia.

”Siinä vienti pitkälti määrää palkankorotusten tason. Mutta miten vienti liittyy suomalaiseen mediaan? Tai kaupan kassan tai terveydenhoitajan työhön?” Savolainen pohtii.

Kuten monesti aikaisemmin, talouden käänteet huonompaan suuntaan kuuluvat varsinkin työnantajien puheissa. Suunta on tiedossa myös palkansaajien ennusteissa.

”Ei tässä minusta sinänsä mitään ihmeellistä ole. Lähtökohdat tes-neuvotteluille ovat aika lailla normaalit. Kikystä luopuminen tuo lisäjännitteen neuvotteluihin.”

NEUVOTTELUISSA KESKUSTELLAAN todennäköisesti myös työn kuormittavuudesta sekä työn ja vapaa-ajan erottamisesta. Esimerkiksi lehdistön neuvotteluissa työnantaja on aiempina vuosina halunnut lyhentää lomia.

Monia Journalistiliittoon kuuluvia askarruttaa esimerkiksi erilaisten työhön liittyvien somepäivitysten lisääntyminen. Työnantaja ehkä toivoo, että toimittaja kirjoittaa uutisesta Facebookiin ja Twitteriin sekä lisää kuvia Instagramiin. Sometyö tai vaikka työsähköposteihin vastaaminen voi kuitenkin tapahtua varsinaisen työajan ulkopuolella.

Tästäkin syystä työnantajan vaatimukset vapaa-ajan ja lomien lyhentämisestä tuntuvat kohtuuttomilta.

”Meidän viestimme työnantajalle on, että joustavuutta on jo”, Petri Savolainen sanoo.

Lakon varalta

- ✔ Jos lakko näyttää todennäköiseltä, hanki oma puhelin, liittymä ja mahdollisesti tietokone. Lakon aikana kaikki työnantajan maksamat välineet on jätettävä työpaikalle.
- ✔ Päivitä yhteystietosi (puhelin ja henkilökohtainen sähköposti) sekä tilinumerosi Journalistiliittoon. Muuten sinua ei saa lakon aikana kiinni eikä sinulle voida maksaa lakkoavustuksia.
- ✔ Yhteystietosi voi päivittää sähköpostitse (jasenasiat@journalistiliitto.fi) tai puhelimitse (Jäsenasiapäivystys arkisin kello 9–11.30, 050 366 3501 tai 040 752 5372)

Lisätiedot: journalistiliitto.fi

Tes-neuvotteluaikataulut 2019–2020

- **Työehtosopimuksista neuvotellaan syksystä 2019 alkuvuoteen 2020 kaikilla Journalistiliiton sopimusaloilla.**
- **Journalistiliiton valtuusto kokoontuu Helsingissä 12.–13.12. ja käsittelee työehtosopimuksiin liittyviä kysymyksiä. Valtuusto myös hyväksyy työehtosopimukset.**
- **Journalistiliitto tiedottaa neuvotteluista liiton uutissivuilla, jäsenille lähetettävillä sähköpostiviesteillä, Facebookissa ja Twitterissä sekä Journalistissa.**

ILKKA JA POHJALAINEN YHTEEN, KOLME LEHTEÄ LAKKAUTUSLISTALLA

Useiden mediatalojen syksy on käynnistynyt yt-neuvotteluilla. Neuvottelut ovat alkamassa, käynnissä tai hiljattain päättyneet ainakin yhdeksässä yhtiössä.

Fokus Media aloitti 16. lokakuuta yt-neuvottelut, joissa mietitään *Cosmopolitanin* ja *Ellen* lakkauttamista. Aiemmin syksyllä yhtiö päätti lakkauttaa *Oman Ajan*, missä työt loppuvat kolmelta. Fokus Media on käynyt myös yt-neuvotteluja lomautuksista.

Ilkka-konserni käynnisti yt-neuvottelut ilmoitettuaan aikeistaan yhdistää *Ilkka* ja *Pohjalainen* yhdeksi maakuntalehdeksi. Uhattuna on 37 työpaikkaa.

Lapissa ja Kainuussa lehtiä julkaiseva SLP Kustannus aloitti yt-neuvottelut 8. lokakuuta *Kainuun Sanomissa* sekä kahdeksassa paikallis- ja kaupunkilehdessään. Uhan alla on viisi työpaikkaa.

Kaleva-konserni ilmoitti 24. syyskuuta töiden loppuvan 23 työntekijältä, joista kuusi on toimittajia. *Kansan Uutisten* yt:t päätyivät pari päivää myöhemmin lomautuksiin ja yhden hallintotyöntekijän irtisanomiseen. Suomen Lääkäriliitto on puolestaan irtisanonut kuusi työntekijää, joista kaksi on *Lääkärilehdestä*.

Ylessä on käynnissä vuoden seitsemännet, kuvatoimittajia ja graafikoita koskevat yt-neuvottelut. Lokakuun alussa päättyivät *Aamu-tv:n* toimitusta sekä Urheilu- ja tapahtumat ja Teknologia ja kehitys -yksiköitä koskeneet neuvottelut. Ketään ei ole irtisanottu.

Tämän lehden mennessä painoon olivat lisäksi juuri päättymässä ruotsinkielisen uutistoimiston SPT:n ja Etelä-Suomen Median yt-neuvottelut. Jälkimmäisiin liittyvät myös osaksi Keskisuomalainen-konsernia juuri siirtyneen *Loviisan Sanomien* yt:t.

Marja Honkonen

Lue lisää: journalisti.fi

OIKAISU

Journalistissa 7/2019 julkaistussa **Riitta Turusen** nekrologissa oli virhe. Turunen oli kuollessaan 58-vuotias, ei 52-vuotias.

UUDET LUOTTAMUSHENKILÖT VALITAAN LOKAKUUSSA

Lehdistön ja kustannustoimittajien työehtosopimukseen kuuluvilla työpaikoilla käydään lokakuussa vaalit pääluottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen valitsemiseksi.

Pää- ja varaluottamusmiehet valitaan yrityksiin, joissa on töissä vähintään kolme Journalistiliiton jäsentä. Konserneissa ja suurissa lehtiyhtiöissä valitaan myös osastonluottamusmiehiä.

Työsuojeluvaltuutetut valitaan niihin toimituksiin, joissa on oma työsuojeluvaltuutettu. Jos yrityksen eri henkilöstöryhmillä on yhteinen työsuojeluvaltuutettu, vaalin voi käydä marras–joulukuussa.

Uudet luottamushenkilöt aloittavat kaksivuotiskautensa ensi vuoden alussa. Liitolla on 145 pää-, osaston- ja alueluottamusmiestä.

Marja Honkonen

LAURI ROTKO

lauri.rotko@gmail.com
Kirjoittaja on heinolalainen valokuvaaja.

Kiire on huumetta, kyvyttömyyttä ja usein oma valinta

Kiire on tulenarka puheenaihe. Harvaan ihmisen kokemaan tilaan tai tunteeseen liittyy niin paljon ylpeyttä, häpeää, riippuvuutta, riemua ja itsepetosta kuin kiireeseen.

SAK:n työolobarometrissa vuodelta 2018 todetaan: ”Suurimpana ongelmana työelämässä näyttää edelleen olevan alituinen kiire. Lähes kolmasosa SAK:laisista kokee, että väittämä ’työtä leimaa jatkuva kiire’, kuvaa heidän työtään hyvin, neljäsosa kokee, että kuvaus pätee heidän työhönsä melko hyvin. Vain joka kymmenes kertoo, ettei lause kuvaa heidän työtään lainkaan.”

Mitä tämä suurta osaa työtä tekeviä ihmisiä piinaava kiire on? Työpaikoilla on epäkohtia, joiden takia osalle työntekijöistä kasaantuu liikaa töitä tai vastuut jakaantuvat epäreilusti. On huonoa johtamista ja epäselviä työnkuvia. Näihin epäkohtiin on puututtava ja niitä on korjattava. Olisiko kiireestä kärsivän kuitenkin katsottava myös peiliin? Oman työurani suomalla tutkimusaineistolla olen kasannut henkilökohtaisen Kiirebarometrin vuosimallia 2019. Seuraavassa esittelen päälöydökset ja korjauskehotukset.

KIIRE ON HUUMETTA. Yksi ihmisen syvimmistä tarpeista on tuntea itsensä tarpeelliseksi. Tuntea, että juuri minun panokseni on merkittävä. Tarpeellisuuden kokemuksen kohtuukäyttö voi kuitenkin osoittautua hankalaksi ja ajatus vääntyä muotoon: mitä enemmän kiirettä, sitä tarpeellisempi olen. Tämä petollinen ajatus voi pohjautua huonoon itsetuntoon. Töitä pitää haalia liikaa, jotta voisi todistaa itselleen ja muille olevansa kelvollinen ja hyvä. On myös sosiaalisesti hyväksyttävämpää julistaa omaa kiirettään kuin sanoa, että minulla on ihan sopivasti sopivan haastavia töitä sopivan työajan puitteissa.

Kiire on muuri. Sen taakse voi piiloutua ja kiireen suojista voi heitellä huolimattomia työsuorituksia. Vaihtoehtoisesti kiireen takana voi rauhassa tehdä ylilaatua eli viilata niitä yksityiskohtia, joiden kiillotettua pintaa ei kukaan lopputuloksesta huomaa.

Kiire on valinta. Viime aikoina olen joutunut yhä useammin nielemään tämän epämiellyttävän totuuden. Kiire ei ole asiantila, jonka edessä olisin voimaton, vaikka niin olisi mukavaa väittää. Kiire ei minusta riippumatta vyöry ylitseni, myrkytä luovuutta ja nakerra aikaa. Olisin voinut pohtia paremmin, mihin aikani riittää. Jos on synkkä kiire, en ole todennäköisesti osannut delegoida riittävän hyvin enkä osannut sanoa oikeassa kohdassa ei.

Kiire on kyvyttömyyttä tehdä päätöksiä. Kiireellä voi perustella esimerkiksi sitä, ettei ehdi vastata sähköposteihin, joiden vastaamiseen menisi aikaa viestistä riippuen kolmesta kolmeentoista sekuntia. Olisiko sinulla vähemmän syövyttävää kiirettä, jos veisit asiat useammin loppuun saakka ja ottaisit vastuun päätöksistäsi?

Kiire on kiristyvä köysi. Kun jättää pakolliset mutta tylsät ja epämiellyttävät asiat tekemättä, ne kasaantuvat ja hukuttavat. Tiedän ihmisiä, jotka palaavat lomaltakin konttorille perkaamaan lykättyjen epämiellyttävien asioiden ja pienten tekemättömien päätösten suurta pinoa.

Kiire on pelkoa. Freelancer-maailmassa kuulee välillä, että keikasta ei voi kieltäytyä, koska asiakas jättää tilaamatta seuraavalla kerralla. Etsivät toisen kuvaajan, keikat loppuvat ja ihan kohta asun pahvilaatikossa. Entä jos tekisit työsi useammin niin hyvin, että hetkellisesti pettynyt asiakas varmasti soittaa, vaikka pari keikkaa jäisikin väliin?

JOUDUN PÄIVITTÄIN kasvokkain omien mahdollisuuksieni, kykyjeni ja aikani riittämättömyyden kanssa. Itsekritiikkiin on siis aihetta. Uskon, että haitallista kiirettä on mahdollista vähentää ihan omin avuin, läheskään aina ei auta syyttää yhteiskuntaa, työnantajaa tai työyhteisöä. Aika riittää kaikkeen mahdolliseen ja moneen mahdottomaankin, kun sen oikein ja kohtuudella itseään kohtaan käyttää ja antaa vastuuta myös muille.

Ja joskus on tietenkin myös pakko puristaa vähän kohtuuttomastikin. Sekin on ihan sallittua, kunhan se on vain hetkellistä.

Anu Ubaud, 37

- Aloitti syyskuussa Helsingin Sanomien päätoimittajana.
- Työskennellyt HS:ssa toimituspäällikkönä, uutispäällikkönä ja lifestyletoimituksen esimiehenä sekä toimittajana.
- Työskennellyt myös eri tehtävissä Cosmopolitanissa, Meidän Perheessä ja Me Naisissa sekä viimeksi projektijohtajana sisältömarkkinointiyhtiö Era Contentissa.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta, valmistui vuonna 2010.
- Aloitti toimittajana Länsiväylässä vuonna 2004.
- Ubaudilla on kolme lasta, joista kaksi harrastaa jääkiekkoa.

Suolen toiminta kiinnostaa lukijoita enemmän kuin politiikka, Anu Ubaud

Helsingin Sanomien uusi päätoimittaja Anu Ubaud on tarkka yöunistaan ja siitä, ettei HS tee sisältömarkkinointiyhteistyötä Kiinan kansantasavallan kanssa.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Yllätyit itsekin, miten luontevasti vaihdoit hattua sisältömarkkinoinnista journalismiin.

En yllättynyt, enkä tiedä, yllättyikö joku muu. Tämä oli minulle täysin luonteva vaihto, koska taustani on journalismissa. En ole ikinä pitänyt ongelmana sitä, että olen toiminut eri tyyppisissä tehtävissä, vaan päinvastoin.

Voisit tehdä sisältömarkkinointiyhteistyötä myös Kiinan kansantasavallan kanssa.

HS:n päätoimittajana en tekisi sisältömarkkinointiyhteistyötä minkään tahon kanssa. Jossain kuvitteellisessa toisessa roolissa vastaus olisi sama: en tekisi missään tapauksessa sisältömarkkinointiyhteistyötä Kiinan kansantasavallan kanssa.

HS:n Kiina-ilmoituksista nousi turha kohu: ei mediataloilla ole varaa valita ilmoituksiaan.

Mediataloilla on ilman muuta varaa valita ilmoituksensa, koska yksittäisen mainoksen tai kampanjan arvolla ei ole kokonaisliikevaihdossa mitään merkitystä.

HS:n politiikan ja kulttuurin toimittajat kaipaisivat juttuihinsa lisää ihmissuhdekuvioita.

Luulen, ettei yksikään toimittaja kaipaa juttuihinsa mitään, mikä ei ole oleellista jutun kannalta. Ihmisten välisiä asioita jutuissa on jo nyt ihan riittävästi.

Vastaat Hesarin 50–50-ohjelmasta. Olet jo kyllästynyt selittelemään sitä, miksei puolet haastateltavista vieläkään ole naisia.

En ole kyllästynyt. Puhun tasa-arvosta mielelläni ja niin puhuu moni muukin meidän toimituksessa. Tavoite toteutuu hitaasti, mutta se toteutuu.

HS:n toimittajat ovat kyllästyneitä etsimään pomoille kelpaavaa sukupuolta olevia haastateltavia.

Meillä toimittajat eivät käy hyväksyttämässä haastateltavien sukupuolta pomoilla. Valintoja täytyy silti pohtia tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta. Lähes kaikilta aloilta löytyy yhtä päteviä mies- ja naisasiantuntijoita.

Lähdit Cosmopolitanista, koska kukaan ei pysty ideoimaan loputtomasti juttuja seksiasennoista.

Seksiasennoista juttuaiheiden kehittäminen ei ollut olennaista minun eikä muidenkaan työnkuvassa. Lähdin, koska halusin palavasti päästä *Hesariin*. En kyllä osaa sanoa, miten paljon juttuaiheita seksiasennoista saisi väännettyä.

Seksi ja suolen toiminta kiinnostavat HS:n lukijoita enemmän kuin politiikka, talous ja kulttuuri yhteensä.

Seksi ei tässä listauksessa pärjää, mutta analytiikan mukaan suolen toiminta kiinnostaa lukijoita kovasti. Ei se silti tuolle kolmikolle pärjää, vaikka jotain erityisen kiinnostavaa siinä selvästi on.

Politiikan ja ulkomaiden päälliköt ovat sinulle katkeria siitä, että HS:n Timantti-jutut ovat pelkkää lifestylea.

Eivät ole katkeria, koska Timantti-jutut eivät ole pelkkää lifestyleä. Politiikan ja talouden sekä ulkomaiden päälliköt saavat joka viikko tuottaa Timantti-juttuja.

HS julkaisee kolme pääkirjoitusta joka päivä. Se on liikaa.

Se on oikein hyvä määrä. Ne eivät ole meidän luetuimpia juttujamme, mutta juttuja ei pidä arvioida vain sen mukaan, nousevatko ne top-kymppiin. Jutuilla on eri arvoja. *HS:n* pääkirjoitusaukeama on erittäin tärkeä kokonaisuus isolle joukolle lukijoita.

Heräsit tänäkin aamuna kello viisi ja lähdit ensimmäiseksi lenkille.

Heräsin kello viisi, mutta tällä kertaa aloin tekemään töitä. Joinakin aamuina lähden heti lenkille. Herään mielelläni aikaisin, koska silloin saan olla rauhassa ja tehdä töitä tehokkaasti.

Aiot jatkossa herätä jo kello 4.45 "voittajan tunnille" kuten johtajaguru Robin Sharma.

En aio! Olen todella tarkka yöunistani, enkä ole valmis luopumaan Sharman hehkuttamien asioiden vuoksi siitä vartista, vaan herään vasta kello viisi.

Aiot myös päätoimittajana pukeutua lempiasuusi joogahousuihin.

Sanomataloon ilmestyn joogahousuissa vain, jos aion käydä talon alakerran salilla. Toimitukseen en tule joogahousuissa. Tai no, vannomatta paras. ●

Ylen journalismissa pitää näkyä yleisön arki

Poliitikot päättävät Ylen rahoituksesta ja tavoitteista. Näin tavoitteet vaikuttivat tasa-arvosta ja kotitöiden jakautumisesta kertovan jutun syntyyn.

Tommy Pohjola, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Toimittaja innostuu aiheesta ja tekee jutun!

Halusin tietää, miten meillä Suomessa suhtaudutaan kotiarjen näkymättömään työhön. Etsin tietoa ja haastateltavia, sekä tutkijoita että perheitä. Puhuin 4-5 tutkijan kanssa. Haastateltavat löytyivät tuttavien ja somen kautta. Mannerheimin Lastensuojeluliittoon olin myös yhteydessä."
–Adile Sevimli, toimittaja

Ideastani ja jutun näkökulmasta keskustelin toimituksessa kahden eri tuottajan kanssa. Alusta alkaen oli selvää, että aihe on tärkeä ja ajankohtainen ja että sen voi tehdä nettiin, televisioon ja radioon. Niinpä mukanani haastattelutilanteissa oli mediatoimittaja."
–Adile Sevimli, toimittaja

• Ylen Metropoli-toimituksessa toimittaja **Adile Sevimli** halusi tehdä jutun. Hän innostui maailmalla tehdyistä tutkimuksista ja muiden journalismista.

• Juttuun on haastateltu yhtä tutkijaa sekä kolmea perheenäitiä: **Kati Hannikainen**, rahoitussihteeri ja kahden lapsen äiti, **Lauriina Äärelä**, jooga- ja pilatesohjaaja ja kahden lapsen äiti sekä **Elina Siira**, yrittäjä ja yhden lapsen äiti. Tutkijan nimi on **Raisa Jurva**. Jutun tekoon ideasta erilaisiin palautekeskusteluihin kului 5-6 työpäivää.

• Adile Sevimli työskenteli elokuussa Metropoli-toimituksessa, joka kertoo ilmiöistä ja uutisista Helsingissä ja Uudellamaalla.

• Juttua tehtäessä kirjoittaja keskittyi asiasisältöön ja mediatoimittaja siihen, että kaikkiin kanaviin saatiin asiasisältöä tukevaa ääntä ja kuvaa.

• Uudessa Metropoli-toimituksessa on osia Yle Helsingistä ja vanhasta Metropoli-toimituksesta. Toimitus tekee myös tutkivaa journalismia ja datajournalismia. Toimitusta oli keväällä 2018 perustamassa **Eero Hyvönen**, jonka mukaan uutisia tehtäisiin kaikkiin kanaviin. Hyvönen on Julkisen sanan neuvoston JSN:n tuore puheenjohtaja.

6.9.2019 kello 12.11 verkossa

Hyvä aihe ja selvästi lähellä ihmisten arkea. Lukijoilta saamamme palaute osoittaa, että tavoitimme naisia ja miehiä. Juttu herätti kovasti kiinnostusta."
- Eero Hyvönen, Metropoli-toimituksen päällikkö

Hallintoneuvosto ei tietenkään vaikuta mitenkään päivittäiseen journalismiin. Toki esimerkkijuttu kuvaa hyvin, miten toteutamme hallintoneuvoston hyväksymää Ylen strategiaa: Kaikissa kanavissa julkaistavaa journalismia tavoitteena hieman nuoremmat kohderyhmät ja vuorovaikutteisuus."
- Jouko Jokinen, Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan vastaava toimittaja

Hallintoneuvosto hyväksyy strategian

Tulevaisuudessa haasteena on tavoittaa entistä useampi nuori ja nuori aikuinen sekä huolehtia siitä, että maassa on Ylen lisäksi paikallislehtiä, maakuntatason journalismia ja valtakunnallista mediaa."
–Arto Satonen (hallintoneuvoston pj, kok.)

• Hallintoneuvoston jäsenet eivät päivittäin osallistu tai muutenkaan opasta Ylen toimituksia niiden työssä. Sama koskee Ylen hallitusta ja yhtiön toimitusjohtajaa.

• Hallintoneuvosto kuitenkin päättää, miltä Ylen toiminta näyttää tulevaisuudessa. Se päättää yhtiön strategiasta. Yleisön pitää esimerkiksi tunnistaa itsensä jutuista. Ylen pitää olla osa ihmisten arkea.

• Hallintoneuvostossa on 21 jäsentä. Heidät valittiin kesäkuussa eduskunnan täysistunnossa. Syksyn ensimmäisessä kokouksessa puheenjohtajaksi valittiin **Arto Satonen** (kok.). Hän on ollut mukana vuodesta 2016.

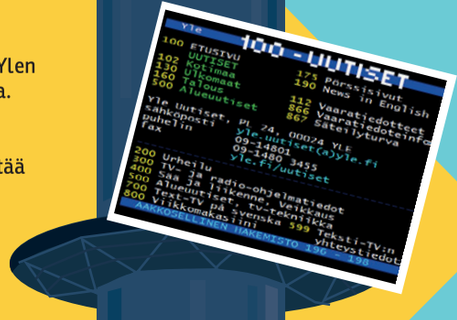

Uusia jäseniä ovat:
Markku Eestilä (kok.), **Maria Guzenina** (sd.), **Saara Hyrkkö** (vihr.), **Mika Kari** (sd.), **Anneli Kiljunen** (sd.), **Esko Kiviranta** (kesk.), **Antti Kurvinen**, (kesk.), **Jenni Pitko** (vihr.), **Kari Tolvanen** (kok.), **Päivi Räsänen** (kd.), **Johannes Yrttiaho** (vas.), **Jussi Wihonen** (ps.), **Leena Meri** (ps.).

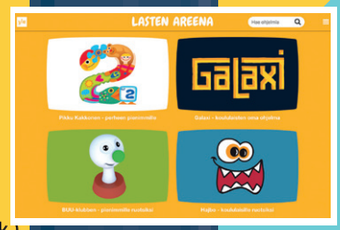

Mukana vuodesta 2015:
Olli Immonen (ps.), **Suna Kymäläinen** (sd.), **Mikaela Nylander** (rkp), **Jari Ronkainen** (ps.), **Matti Semi** (vas.), **Ari Torniainen** (varapj., kesk.)

Mukana vuodesta 2011:
Jaana Pelkonen (kok.)

Pidän tärkeänä esimerkiksi sitä, että viime kaudella uudistettiin Yle Areenaa ja kehitettiin mobiili- ja verkkopalveluita. Nyt Yle Areena ottaa sekä Suomessa että ulkomailla asuvat ja matkustavat kansalaiset paremmin huomioon."
–Jaana Pelkonen (hallinto-neuvoston jäsen, kok.)

Eduskunta antaa rahat

Vuonna 2018 381,8 miljoona euroa käytettiin:

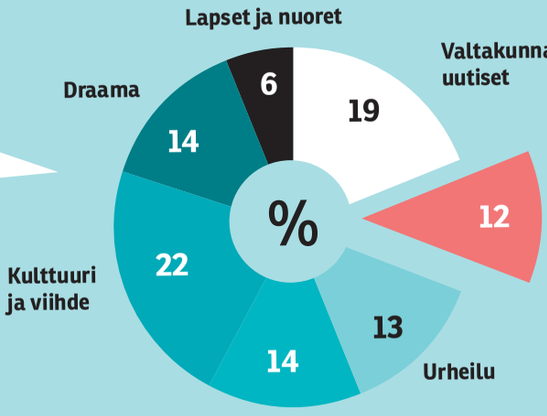

79%
Kaikista varoista kuluu sisältöjen ja palvelujen tekemiseen.

• Ylen rahoituksesta päättää eduskunta. Rahoituksen suuruus on määritelty Yle-laissa.
• Vuonna 2018 **5 000 henkilöä** sai Yleltä freelance-palkkioita.

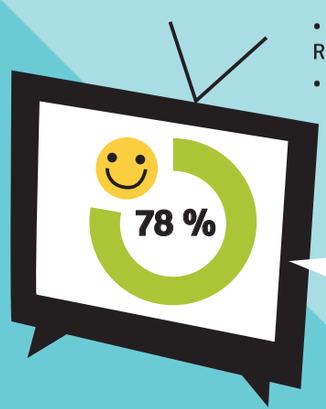

Neljä viidestä suomalaisesta kokee saavansa erittäin hyvin tai melko hyvin rahoillensa vastinetta.
–Taloustutkimus 2018 (Ylen arvo suomalaisille)

Paljonko maksan Yle-veroa?

• Yle-veroa peritään täysi-ikäisiltä ja se on henkilökohtainen. Veron määrä on **enintään 163 euroa** per henkilö. Myös liiketoimintaa harjoittavat yritykset ja yhteisöt maksavat Yle-veroa.

• Kaikkein vähävaraisimmat on vapautettu maksusta kokonaan.

Valta vaihtuu Julkisen sanan neuvostossa. Elina Grundströmin seuraaja Eero Hyvönen saa johtaakseen kohuista huolimatta suomalaisten arvostusta nauttivan JSN:n.

JULKISEN SANAN NEUVOSTO

Elina Grundström jättää Julkisen sanan neuvoston tyytyväisenä kauteensa, huolissaan media-alasta ja ylpeänä toimittajista

Manu Haapalainen, teksti ● Jani Laukkanen, kuvat

”Ihan joka kokouksessa joudumme pohtimaan, pitäisikö *Journalistin ohjeiden* näkökulmasta arveluttavakin toiminta hyväksyä sananvapauden nimissä” Julkisen sanan neuvoston **Elina Grundström** sanoo.

Sananvapauden ja vastuun suhde nousee jatkuvasti esiin neuvoston hioessa päätöksiään Helsingin Fredrikinkadun kokoushuoneessa. Se on ollut yksi Grundströmin nelivuotiskauden kuumia kysymyksiä.

Grundström lopettaa kautensa JSN:n puheenjohtajana vuodenvaihteessa. Kausi tuntuu puheenjohtajan näkökulmasta onnistumiselta. Oli kyse sitten Ylestä ja **Juha Sipilästä**, Veikkauksen ja *Iltalehden* sisältöyhteistyöstä tai keskustelupalstojen kovasta kielenkäytöstä, JSN on Grundströmin mielestä onnistunut rajanvedossa vastuun ja vapauden välillä.

ELINA GRUNDSTRÖM HALUAA tehdä selväksi, että Julkisen sanan neuvostoa tarvitaan. Hän esittelee graafeja Medialiiton teettämästä viime vuoden marraskuussa valmistuneesta tutkimuksesta. Sen mukaan 96 prosenttia suomalaisista pitää tärkeänä, että kotimainen media säilyy vahvana ja monipuolisena. Osuus nousi vuoden 2016 tutkimuksesta peräti yhdeksän prosenttiyksikköä.

Grundström sanoo, että neuvoston näkyvyys on ollut hänen puheenjohtajakaudellaan suurta, jo 50-vuotisjuhlavuodenkin vuoksi. Neuvosto lanseerasi juhlavuonnaan 2018 vastuullisen journalismin merkin ja järjesti kaksi kiertävää näyttelyä toiminnastaan.

”Neuvoston näkyvyys on osasyy median arvostuksen nousuun”, Grundström sanoo.

”Tämä on merkittävää, kun ajatellaan, millaista median kyseenalaistamisen aikaa elämme.”

Vaikka Grundström pitää kauttaan onnistuneena, hän ei hakenut jatkokautta. Hän on haluton vielä kommentoimaan, miksi toinen kausi JSN:n ruorissa ei enää kiinnostanut. Omien sanojensa mukaan hän mielii hauskempien asioiden pariin.

”Minähän olen toimittaja”, hän sanoo, muttei avaa suunnitelmiaan enempää.

SIVUUN SIIRTYMISEEN saattaa osin vaikuttaa viimevuotinen uutisointi Grundströmin tavasta johtaa neuvoston toimistoa. Neuvoston imago sai kohusta vähintään väliaikaisia kolhuja.

Suomen Kuvalehden jutun mukaan JSN:n toimiston ilmapiiri ”jäätyi” nopeasti, kun Grundström aloitti työssään vuoden 2016 alussa. Grundströmiä syytettiin työntekijöiden itkettämisestä ja kuvailtiin johtajana pelottavaksi.

Grundström puhuu vajaan parituntisen haastattelun aikana avoimesti, polveilevasti, pohdiskellen ja hyväntuulisesti. Hän kehuu oma-aloitteisesti porukkaansa, JSN:n toimistoa.

Haastattelun sävy muuttuu, kun puheeksi tulee viimevuotinen kohu. Grundström on miettinyt sanottavansa tarkasti etukäteen ja lukee vastaukset osittain papereistaan. Hän on vähemmän sovitteleva kuin kommentoidessaan asiaa *Journalistille* tuoreeltaan elokuussa 2018. Silloin hän muun muassa pyysi anteeksi aiheuttamaansa voimakasta pahoinvointia.

”Julkisuudessa esitetyt väitteet olivat tarkoitushakuisia ja perustuivat nimettömiin lähteisiin”, Grundström sanoo nyt.

”JSN:n puheenjohtajaan kohdistuu lähtökohtaisesti painetta ja siksi myös tarkoitushakuista vihamielisyyttä. Tässä työssä joutuu tekemään paljon asioita, joista joku ei tykkää.”

GRUNDSTRÖM ON NEUVOSTON ensimmäinen täysipäiväinen puheenjohtaja. Muutos entiseen on ollut iso. Esimerkiksi edeltäjä **Risto Uimonen** oli toimistolla noin yhtenä päivänä viikossa. Grundströmin aikana JSN:n toimistolla siirryttiin etätyökulttuurista henkilökunnan päivittäiseen läsnäoloon. Hän sanoo lehtijutuissa esiin tulleen kritiikin kummunneen juuri uuden tilanteen aiheuttamasta hankauksesta.

”Tällaiset ongelmat ovat muutosvaiheessa tavallisia. Lähdimme kehittämään toimintatapoja yhdessä, koska ilmapiiristä vastaavat kaikki. En ymmärrä, miksi normaali työyhteisön kehittäminen on julkisuudessa leimattu johtamisongelmaksi, jota se ei ollut. Mistä muusta neljän hengen työyhteisöstä tehdään juttuja yhtä triviaaleista asioista, jostain kahvinkeittotavoista?”

Grundström sanoo, ettei lehtijutuissa yksilöity tilanteita, joissa hän olisi käyttäytynyt epäasiallisesti. Kritiikki on ollut yleisellä tasolla.

”Eikö se ole aika erikoista? Jos olisin käyttänyt esimerkiksi epäasiallista kieltä, niin olisihan sitä jutuissa siteerattu.”

Grundströmin mielestä kohun takana oli halu horjuttaa hänen asemaansa. Hän ei halua täsmentää, mitä tarkemmin ottaen tarkoittaa.

”Nämä saavat jäädä historian selvitettäviksi. Mutta olisin toivonut toimittajilta enemmän älliä asian käsittelyssä.”

KIISTATONTA ON, että neuvosto on saanut Grundströmin kaudella paljon aikaan. Neuvostolle tulevien kantelujen määrä väheni vuoden 2017 369:stä viime vuoden 318:aan. Grundström huomauttaa, että asiallisten kantelujen määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. JSN:n verkkosivujen kantelulomakkeen ja sen ohjeistuksen selkiyttäminen on sen sijaan karsinut aiheettomia kanteluita.

Eniten keskustelua, kritiikkiä ja myös kiitosta herätti JSN:n päätös niin sanotussa Ylegatessa. Muistona siitä Grundströmin huoneen naulakossa roikkuu kaivosyhtiö Terrafamen pipo.

Yle sai maaliskuussa 2017 langettavan, kun neuvosto katsoi päätoimittaja **Atte Jääskeläisen** taipuneen pääministeri **Juha Sipilän** painostukseen Terrafame-uutisoinnissa. *Journalistin ohjeiden* kohtien 2 ja 3 mukaan sisältöratkaisut on tehtävä journalistisin perustein, ja journalistilla on oikeus ja velvollisuus torjua painostus tai houkuttelu, jolla yritetään ohjata, estää tai rajoittaa tiedonvälitystä.

Neuvosto antoi lisäksi lausuman, jonka mukaan pääministeri Sipilän painostavat viestit Jääskeläiselle olivat omiaan rajoittamaan sananvapautta.

”Olen erittäin ilahtunut, että tohtori **Martti Soramäen** tutkimuksen mukaan meidän päätöksemme ja sen jälkeen Ylessä tehdyt ratkaisut ovat vahvistaneet Ylen journalistista riippumattomuutta”, Grundström sanoo.

”Se oli poliitikoille herätys, miten suhteessa journalismiin tulisi toimia. Langettavasta oli hyötyä Ylelle ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Tällaisten aika vaikeidenkin asioiden ratkaiseminen näkyy nyt myös siinä, että neuvoston uskottavuus ja tunnettuus ovat huipussaan tällä hetkellä.”

Yle-päätös kuuluu myös kauden kiisteltyihin, osaltaan siksikin, että se syntyi äänestyksen jälkeen, puheenjohtajan ratkaisevalla äänellä. Grundström kuittaa kritiikin työhön kuuluvana luontaisetuna.

”Päätösten kyseenalaistaminen on erittäin tavallista”, Grundström sanoo.

”Aika monet päätoimittajat ovat tosin sen verran fiksuja, että eivät kritisoi niitä julkisesti.”

JSN:n perussopimukseen kuuluu, että langettavat päätökset julkaistaan ilman kommentointia. Sekä Atte Jääskeläinen että Ylen toimitusjohtaja **Lauri Kivinen** kommentoivat Yle-päätöstä laajalti, samoin *Suomen Kuvalehden* päätoimittaja **Ville Pernaa** kritisoi lehtensä samaan vyyhtiin kytkeytyvää langettavaa Jääskeläisen samanaikaisesta kuulemisesta.

VAIKKA JSN:N VAHVA ASEMA ilahduttaa, vapaan ja vastuullisen median asema ei ole koskaan itsestäänselvyys, Suomessakaan.

”Terrafame oli merkittävä tapaus myös siksi, että vajaata vuotta aikaisemmin oli tullut *Suomen Lehdistön* selvitys, jossa haasta-

ELINA GRUNDSTRÖMIN KAUDEN PÄÄTÖKSIÄ

Iltalehti vai Veikkaus, huhtikuu 2016
Muun muassa *Iltalehti* julkaisi Veikkauksen tuottamia voittajahaastatteluja journalismina. Juttuja julkaisivat muutkin, kantelu tehtiin vain *Iltalehdestä*. *Iltalehti* sai langettavan toimituksellisen päätösvallan luovuttamisesta toimituksen ulkopuolelle.

Aamulehti Sortavalassa, huhtikuu 2016
Aamulehti etsi monitulkintaisessa reportaasissaan "Sortavalan ruminta huoraa". Lehti sai langettavan alaikäisten lasten yksityiselämän suojan loukkaamisesta. JSN korosti päätöksessään, ettei ota kantaa siihen, oliko juttu kokonaisuutena mauton vai ei. Tuolloinen päätoimittaja **Jouko Jokinen** kirjoitti Facebookissa pitävänsä päätöstä järkyttävänä. Päivityksen kommenteissa monet muut päätoimittajat olivat samaa mieltä.

Aamulypsy merihädässä, marraskuu 2016
Radio Suomipopin *Aamulypsy* kertoi uutisissaan Välimereltä pelastetuista, Eurooppaan pyrkivistä ihmisistä. Samassa yhteydessä soitettiin kappale *Mikki Hiiri merihädässä*. Ohjelma sai vakavan huomautuksen ihmisarvon loukkaamisesta. Huomautus oli vakava, koska kappaletta soitettiin useita kertoja ja sama radio-ohjelma oli hiljattain saanut langettavan päätöksen vastaavanlaisesta ihmisarvon loukkaamisesta. Ohjelmapäällikkö **Paula Niska-Vuorinen** totesi, että kyseessä oli mauton ylilyönti ja pahoitteli tapahtunutta. Juontaja **Juha Vuorinen** puolestaan totesi *Iltalehdelle*, että "Moka oli se biisi, mutta pakolaisille naureskelu on paskapuhetta".

Ylegate, maaliskuu 2017
Ylen, kaivosyhtiö Terrafamen, **Juha Sipilän** ja *Suomen Kuvalehden* vyyhdissä arvioitiin muun muassa, painostiko pääministeri Juha Sipilä Ylen päätoimittaja **Atte Jääskeläistä**. Yle sai langettavan päätösvallan luovuttamisesta toimituksen ulkopuolelle ja taipumisesta painostukseen.

Iltalehden Pride-keskustelu, heinäkuu 2019
Iltalehti julkaisi Pride-uutisen yhteydessä lukijakommentin, jossa homoseksuaalisuus rinnastettiin sairauteen. Lehti sai vapauttavan, sillä lukijan mielipiteessä ei JSN:n mukaan ollut halventavia ilmaisuja.

teltiin päätoimittajia. He kokivat tuolloin vuonna 2016, että poliitikot suhtautuivat mediaan kielteisemmin kuin aikaisemmin, antoivat aiempaa rajatummin esimerkiksi haastatteluja, ja syyttivät perusteettomasti mediaa poliittiseksi osapuoleksi.”

Ilmassa oli siis entistä kielteisempää suhtautumista tiedotusvälineisiin. Juuri tällaisena hetkenä vahva ja itsenäinen JSN tulee tarpeeseen, Grundström sanoo.

”Päätökset pysäyttivät luisua, jossa poliitikot olivat ottamassa uudenlaista valtaa puuttua median toimintaan.”

Medianvapauden tilanne maailmassa ylipäänsä on todella huolestuttava, Grundström sanoo. Hän kertoo tottuneensa ajattelemaan, että lehdistönvapauden takaa se, että media sääntelee itseään uskottavasti. Silloin valtiolla ei ole tarvetta sääntelyyn.

”Näinhän se on Suomessa ollut. Lainsäädäntö on liberaali, toimittajat joutuvat harvoin oikeuteen, ja itsesääntely taas on tiukempaa kuin mediaan kohdistuva lainsäädäntö”, Grundström sanoo.

”Kun katson kansainvälistä kehitystä, tilanne on muuttunut. Sananvapautta rajoitetaan toimittajiin ja julkisuudessa esiintyviin henkilöihin kohdistuvalla henkisellä ja fyysisellä väkivallalla. Ihan konkreettisestikin. Toimittajia kuolee työssään viikottain.”

TOIMITTAJIIN KOHDISTUVA VOIMAKAS halventava puhe esimerkiksi sosiaalisessa mediassa on ilmiö meilläkin, Grundström huomauttaa.

”Henkilöön kohdistuvat hyökkäykset ovat jo arkipäivää. Toimittajat ja tiedotusvälineet pyritään määrittelemään poliittisiksi osapuoliksi, vaikka siitä ei ole kyse.”

Jos viha ja uhkailu ovat uhka lehdistönvapaudelle, sitä on myös median kiristyvä taloustilanne.

”Kun media on talousvaikeuksissa, hallitusta lähellä olevien henkilöiden on tietyissä Itä-Euroopan maissa ollut tosi helppoa ja halpaa ottaa haltuunsa kaikki tärkeät kriittiset tiedotusvälineet”, Grundström sanoo.

Tällaisten ilmiöiden kanssa pitäisi Suomessa olla äärimmäisen tarkkana.

”Ja meidän pitäisi myös olla valppaina sen suhteen, että alueellisten tiedotusvälineiden talousvaikeudet eivät rapauttaisi paikallisen demokratian toimintaa enää enempää.”

GRUNDSTRÖM SYTTYY pohtiessaan suomalaisen median sinnittelyä talouskurimuksessa. Nimikkeet vähenevät erityisesti paikallislehtitasolla huolestuttavalla tahdilla.

”Kaupallinen media on ollut koko kauteni ajan talousvaikeuksissa. Siitä huolimatta journalistit ja media ovat tehneet paljon töitä, jotta media olisi niin vastuullista kuin se tässä maailmassa voi olla.”

> **”Peiliin katsominen on osa toimittajan jokapäiväistä työtä, ja se on myös parantanut ja terävöittänyt journalismia.**
>
> **Elina Grundström, Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja**

Samaan aikaan ”länkytetään”, että median pitäisi ”katsoa peiliin”, Grundström manailee.

”Välillä ajattelen että jonkun muun pitäisi katsoa peiliin, kun meillä jatkuvasti koko muu yhteiskunta heikentää vastuullisen journalismin toimintaedellytyksiä. Toimittajien määrä vähenee ja lehtiä tehdään pakon edessä yhteistoimituksissa, eli juttujen, journalismin ja erityisesti paikallisjournalismin määrä vähenee ihan joka päivä.”

Grundström huomauttaa jokaisen toimittajan tietävän, että jos jutussa on virhe tai epätarkkuus, peiliin joutuu nykyisin katsomaan heti samana päivänä.

”Peiliin katsominen on osa toimittajan jokapäiväistä työtä, ja se on myös parantanut ja terävöittänyt journalismia”, hän sanoo.

Suora mediatuki on Suomessa alle yhden prosentin Ruotsin vastaavasta. Grundström sanoo panevansa monien muiden tavoin toivonsa **Antti Rinteen** hallitukseen, jonka hallitusohjelmassa media-ala saikin kohtuullisen hyvin tilaa. Mitään tietoa konkreettisista tukitoimista ei kuitenkaan edelleenkään ole.

”Myös kansalaiset haluavat saada medialta kaiken ilmaiseksi. Meillä ei ole oikeastaan ollenkaan mediatukea. Journalismi halutaan muuttaa viestinnäksi puolueissa, järjestöissä ja ammattiliitoissa” Grundström jatkaa.

”Että kenen tässä pitäisi katsoa peiliin?”

JSN:n uusi puheenjohtaja Eero Hyvönen uskoo suomalaisten medialukutaitoon

Eero Hyvönen sanoo seuranneensa median kehitystä vuosikymmenen alun pahimpina taantumavuosina kauhuissaan. "Silloin tuntui, että mitä tahansa pahaa voi tapahtua. Nyt on onneksi saatu alalta jo hyviäkin uutisia."

Elina Grundströmin seuraajaksi Julkisen sanan neuvoston puheenjohtajana valittiin syyskuussa **Eero Hyvönen**. Viimeksi Ylessä työskennellyt Hyvönen on urallaan päätoimittanut *Helsingin Sanomia*, Nelosen uutisia, Radio Cityä ja *Ylioppilaslehte*ä. Hyvönen on ollut Sanoman edustajana JSN:n kannatusyhdistyksessä ja toiminut lisäksi neuvoston varajäsenenä.

JSN:n kannatusyhdistyksen puheenjohtaja **Jukka Holmberg** perusteli Hyvösen valintaa hyvällä journalistisen etiikan hallinnalla ja harkintakyvyllä. Valintaa valmistelleeseen lautakuntaan kuulunut Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** kuvaili Hyvöstä valinnan yhteydessä analyyttiseksi ja ammattitaitoiseksi.

”Hän on myös poikkeuksellisen hyvä kuuntelija.”

Miksi Julkisen sanan neuvosto on tärkeä instituutio, Eero Hyvönen?

Luottamuksen ylläpitäminen mediaan on erityisen tärkeää, jotta ihmisten oikeus saada tietoa toteutuisi. Luottamuksen rakentamiseen tarvitaan hyvät pelisäännöt, ja JSN omalta osaltaan pitää huolta siitä, että ne pelisäännöt tulevat ymmärretyiksi. Päätösten perusteluista näkyy, miten niitä tulkitaan ja sovelletaan.

JSN:n päätökset ja perustelut herättävät usein keskustelua ja myös kritiikkiä. Mitä ajattelet siitä?

Vuoropuhelu päätösten jälkeen on myös tärkeää. Päätöksethän voidaan kehystää monella tapaa ja media saattaa kehystää päätöksen siitä uutisoidessaan eri tavalla kuin neuvosto on ajatellut alun perin. Sen takia perustelujen selittäminen uudelleen ja uudelleen on vuoropuhelun tavoin oleellista.

Miten suomalainen media on kehittynyt urasi aikana?

Kun muistelen alkuaikojeni tiedonhankintaa ja vertaan sitä nykyaikaan, niin onhan tässä menty hurjia harppauksia eteenpäin. Ammattikunnan sisäisen laadunvalvonnan kannalta maailma on muuttunut. Tähän liittyy myös virheiden tunnustaminen ja niistä oppiminen. Ennen oli hirmu paljon tavallisempaa väittää viimeisen saakka vastaan ja kiistää virheensä, vaikka se kuinka näkyi läpi seinistä.

Toisaalta taloudellinen riippumattomuus on ominaista riippumattomalle journalismille. Kuinka varat jatkossa riittävät journalismiin, ja jos on rahaa, kuinka paljon sitä käytetään tulevaisuuteen suuntaaviin projekteihin?

Onko valemedia edelleen uhka vai jo ohimenevä ilmiö?

Ei voi ikinä sanoa, mikä on ohimenevä ilmiö. Ja mikä itse kunkin mielestä sitten on valemediaa? En mielelläni käytä koko termiä. Huolestuttavia ovat masinoidut kampanjat toisen ihmisen sananvapauden nitistämiseksi. Muuten en lähtisi tuomitsemaan, mikä kaikki on vääränlaista ja mikä valemediaa. Täytyy luottaa siihen, että ihmisten kyvyt käsitellä tietoa ja olla lähdekriittisiä ovat aika hyvällä tasolla Suomessa, niin kuin ne tutkitusti ovat.

Valemedia on kuitenkin kasvattanut sitä kansanosaa, joka ei lainkaan tunnusta vastuullisen median legitimiteettiä. Mitä sille voisi tehdä?

Se on isompi ongelma, mutta ei valemedian yksin aikaansaama asia, ja edelleen pidän tärkeänä sitä, ettei mitään lähdetä kevyesti leimaamaan valemediaksi. Mutta tämä ei ole vain vihamediasta kiinni, vaan siitä, millaista vuoropuhelua mediaala osa käydä ihmisten kanssa. Siinä on selvästi parantamisen varaa, esimerkiksi median toimituksellisten päätösten avaamisessa. Reuters Instituten keväällä julkaisemassa tutkimuksessa 59 posenttia luotti ”enimmäkseen” uutismediaan. Se on kansainvälisesti huipputulos, mutta kuitenkin vain 59 prosenttia.

Manu Haapalainen

Alhaiset palkkiot saavat osan freetoimittajista vaihtamaan alaa. Mutta kuka päättää palkkiotason? Riippuu, keneltä kysyy.

Anna-Sofia Nieminen, teksti ● Tuomas Kärkkäinen, kuvitus

Helsingin Sanomien Matka-sivujen palkkioita on laskettu, kertoi eräs lehden toimituksen työntekijä toukokuun lopussa sähköpostitse.

Olin hiljattain palauttanut kirjoittamani artikkelin ja saanut siitä 700 euroa. En laskenut tunteja, mutta artikkelin tekoon meni arviolta kolme työpäivää. Mittaa sillä oli lähes 8 000 merkkiä.

Jatkossa vastaavasta tekstistä saisi kuulemma 500 euroa, vaikka aiempikaan palkkio ei vastannut työmäärää.

Suomen freelance-journalistien (SFJ) suositusten mukaan toimittajan pitäisi laskuttaa noin 500 euroa ja kuvaajan yli 700 euroa per työpäivä, jotta pääsisi samoihin ansioihin kuin työsuhteinen kollegansa.

Totesin *Helsingin Sanomien* työntekijälle, että 500 euron juttupalkkio kuulostaa vähältä. Vastaus yllätti: hänen mukaansa palkkioiden alentamisen taustalla on se, että Matka-sivut eivät ole lehden ydinaluetta.

Eikö palkkioiden pitäisi perustua työmäärään?

KAIKKIAAN 24 LEHDISTÖN freelanceria kertoi *Journalistille* tietoja palkkioista puhelinhaastatteluissa, sähköposteilla tai vastaamalla kyselyyn SFJ:n jäsenille tarkoitetussa Facebook-ryhmässä. Tässä artikkelissa keskitytään erityisesti kirjoittavien toimittajien kokemuksiin.

Freelancereiden kertomuksissa nousi esiin useita räikeän alhaisia palkkiotarjouksia.

”Eräässä maakuntalehtien yhteistoimituksessa kerrottiin, että he maksavat aukeaman jutusta kuvineen 250 euroa – näin surkeaan palkkiotasoon en ole aiemmin törmännyt.”

Toimittaja kieltäytyi työstä.

Toinen freelancer puolestaan kertoi, että kaupunkilehti tarjosi jokunen vuosi sitten tekstistä ja kuvasta yhteensä 35 euroa. Hänkin kieltäytyi työstä.

Ongelma eivät ole vain räikeimmät tapaukset, vaan alhaiset palkkiot ylipäätään. Vastausten perusteella esimerkiksi 8 000 merkin artikkelista on tarjottu palkkioita noin 300 ja 900 euron väliltä. Hintahaarukka on suuri, mutta edes 900 eurolla tuskin pääsee samoihin tuloihin kuin työsuhteinen kollega.

FREELANCE-TOIMITTAJA Riitta Lehtimäki kertoo, että hänelle maksetaan aikakauslehden noin 10 000 merkin henkilöjutusta 650–1 000 euroa. Aikaa kuluu kolmesta viiteen työpäivää per juttu.

”Jos olisin nyt nuori ihminen ja minulla olisi perhe ja asuntolainat ja opintolainat niskassa, niin en minä voisi näin työskennellä. Minun täytyisi vaihtaa alaa”, Lehtimäki sanoo.

Hän kertoo, että moni hänen tuntemansa nuorempi, perheellistyvä ja ilman vakituista työtä jäänyt toimittaja onkin ryhtynyt esimerkiksi opettajaksi, sosiaalityöntekijäksi tai lastentarhanopettajaksi.

Lehtimäki on 60-vuotias ja työskennellyt freelancerina vuoden. Ennen freelanceriksi ryhtymistä Lehtimäki teki pitkän uran aikakauslehdissä eri työtehtävissä toimittajasta päätoimittajaan. Hänellä on siis kokemusta myös juttujen ostamisesta. Palkkiotaso on Lehtimäen mukaan laskenut.

FACEBOOK-KYSELYSSÄ kahdeksan vastaajaa 15:sta kuvaili, että oma palkkiotaso on pysynyt viime vuosina samana. Osa tosin liitti tähän varauksia, esimerkiksi samalla rahalla joutuu luovuttamaan aiempaa laajemmat käyttöoikeudet tai tekemään aiempaa enemmän.

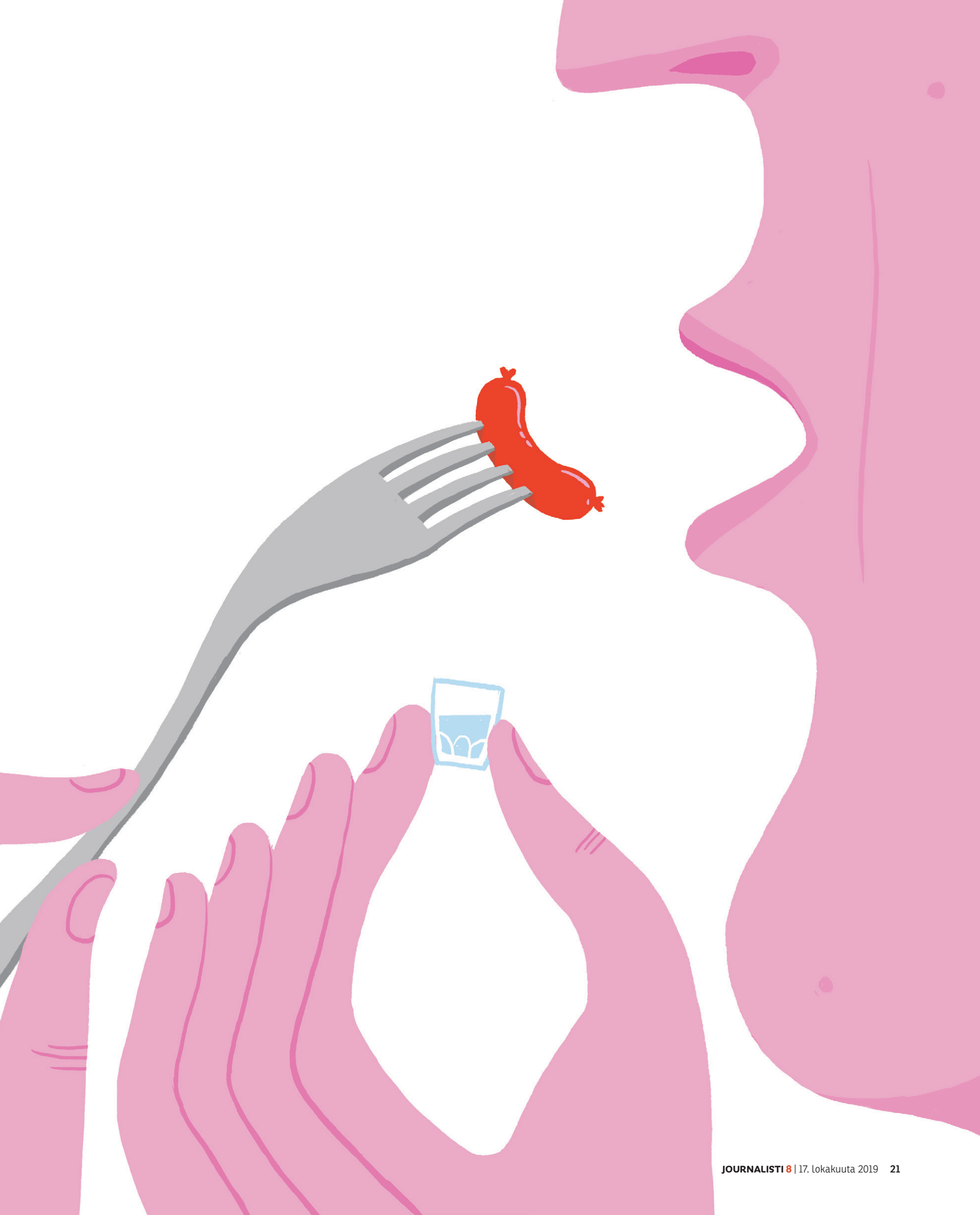

Viisi freelanceria kertoi, että oma palkkiotaso on noussut.

”Palkkiot ovat nousseet, koska osaan pyytää enemmän”, muuan toimittaja kirjoitti.

Eräs toimittaja kertoi palkkiotason laskeneen ainakin sanomalehdissä. Toinen vastasi, että palkkiot eivät ole ainakaan nousseet:

”Toimeksiantaja ilmoitti olevansa erittäin tyytyväinen juttuihini ja samaan syssyyn, että kaikkia palkkioita lasketaan nyt 10 prosenttia. Lopetin hommat tälle toimeksiantajalle.”

Ei ole ihme, että moni freelancer tekee myös muuta kuin journalismia. Eräs haastateltava kertoi työskentelevänsä sen eteen, että pystyy vaihtamaan kokonaan alaa vuoden sisällä. Toimittajan työt eivät motivoi, koska työstä ei saa riittävää korvausta.

Suurin osa tähän artikkeliin osallistuneista freelancereista halusi pysyä nimettömänä. Moni sanoi pelkäävänsä, että jos puhuu nimellään, ei saa enää töitä. Se kertoo yksittäisen freelancerin heikosta neuvotteluasemasta isoja lehtitaloja vastaan. Ei haluta olla hankalia.

FREELANCERIT SAAVAT myös kuulla sitä, että ostajat eivät voi vaikuttaa palkkioihin. Moni ostaja maksaisi mieluusti enemmän, mutta budjetti ei riitä. Budjeteista päättävät usein eri ihmiset kuin juttujen ostajat.

Lehdestä riippuen juttuja voivat ostaa muun muassa päätoimittajat, toimituspäälliköt tai tuottajat. Esimerkiksi päätoimittajat osallistuvat usein budjetin laatimiseen ja siten heillä on hieman enemmän valtaa kuin muilla ostavilla toimittajilla, mutta lopulta budjetti on yhtiön tai esimerkiksi ammattiliiton ylimmän johdon käsissä.

Tähän artikkeliin on haastateltu yhteensä seitsemää päällikkö- tai johtotason ihmistä *Helsingin Sanomista*, Fokus Mediasta, *Turun Sanomista* ja *Opettajasta*. Silti jäi hämäräksi, miten ja millä perusteilla lehtien palkkiotaso muodostuu.

Esimerkiksi *Helsingin Sanomien* hallintopäällikön **Jaakko Lähteenmaan** mukaan osastojen esihenkilöt määrittelevät palkkioiden koon saamansa budjetin puitteissa, eikä hän halua ottaa lainkaan kantaa summiin. Lähteenmaan työnkuvaan kuuluu lehden avustajabudjetin seuraaminen.

”Osastojen esimiehillä, jotka juttuja tilaavat, on käytännössä aika hyvä toimintavapaus”, Lähteenmaa sanoo.

Mitä sanovat esihenkilöt itse? Esimerkiksi kuvapäällikkö **Markku Niskanen** ei koe, että hänellä olisi juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa palkkioihin.

”Minä kyllä koen, että minun liikkumavarani siinä on tosi vähäinen”, Niskanen sanoo.

Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja **Kaius Niemi** ei kahdesta pyynnöstä huolimatta antanut haastattelua. Niemi ohjasi ensimmäisen pyynnön Lähteenmaalle eikä vastannut lainkaan toiseen pyyntöön.

> ”Toimeksiantaja ilmoitti olevansa erittäin tyytyväinen juttuihini ja samaan syssyyn, että kaikkia palkkioita lasketaan nyt 10 prosenttia.
>
> Freelancetoimittaja

PALATAAN SIIS Lähteenmaan haastatteluun. Kysyin häneltä myös kahdesta omasta kokemuksestani.

Ensimmäinen on vuodelta 2016, jolloin pidin Ura-sivuilla omaa palstaa. Ehdotin palstalle haastateltavaksi erästä henkilöä, mutta ostaja totesi, että hänestä voisi tehdä isomman henkilöjutun *Lauantai*-liitteeseen. Sain kuulla, että siitä maksettaisiin 700 euroa. Ura-sivuilla olin saanut vastaavan kokoisista jutuista 800 euroa. Lopulta juttu kuivui kasaan muista syistä, mutta jäin ihmettelemään lehden sisäistä hintaeroa.

”Minun korvaani se ei ihan hirveästi särähdä, koska 700:n ja 800:n ero ei välttämättä ole ratkaisevan iso”, Lähteenmaa kommentoi hintaeroa.

Minun korvaani särähtää Lähteenmaan vastaus. Journalistiliiton tuoreen työmarkkinatutkimuksen mukaan freelancereiden mediaanilaskutus vuonna 2018 oli 2 750 euroa kuukaudessa ja verotettava mediaanitulo 2 025 euroa kuukaudessa. Tällaisilla summilla satasen ero palkkiossa on tuntuva. Lisäksi yksittäisten palkkioiden vaikutus tietysti kertautuu: jos kuukaudessa kirjoittaa vaikka viisi 8000 merkin artikkelia, satasen ero palkkiossa tarkoittaakin 500 euron eroa kuukauden laskutuksessa.

Lähteenmaa muistuttaa myös, että hinnat ovat neuvottelukysymys. Se on sinänsä totta, mutta neuvotteluasetelma yksittäisen freelancerin ja suuren lehtitalon välillä on epätasapainoinen.

Kysyn Lähteenmaalta myös Matka-sivujen palkkioiden alennuksesta. Lähteenmaa ei osaa sanoa, miksi palkkioita on alennettu. Kerron saaneeni selitykseksi, että Matka-sivuja ei arvioida lehdessä ydinalueeksi.

”Minun mielestäni se kuulostaa erikoiselta”, Lähteenmaa kommentoi ja kehottaa kysymään asiasta päätoimittaja **Anu Ubaudilta**.

OTAN SIIS YHTEYTTÄ Ubaudiin. Hänen nimityksensä päätoimittajaksi on juuri julkistettu, ja hän vastaa uudessa pestissään muun muassa Lifestyle-osastosta, johon kuuluvat myös Ura-sivut ja *Lauantai*-liite Matka-sivuineen. Aiemmin hän on työskennellyt Lifestyle-osastolla esihenkilönä ja ostanut juttuja.

Kerron Ubaudille kokemukseni niin lehden sisäisestä hintaerosta kuin Matka-sivujen palkkioiden alentamisesta. Kuulostaa erikoiselta, hän kommentoi kumpaakin tapausta. Ubaudin mukaan talon johdon ja esihenkilöiden kanssa on sovittu raamit palkkioista, ja esihenkilöt keskustelevat palkkiotasosta keskenään.

”Se on tietysti lähtökohta, että palkkiot samankaltaisista töistä ovat samankaltaisia”, Ubaud sanoo.

Hän kertoo, että Matka-sivut eivät ole lehden painopistealue, mutta palkkioita ei hänen mukaansa ole sidottu lehden painopisteisiin.

Ubaud lupaa selvitellä tapauksia ja palaakin myöhemmin sähköpostitse asiaan. Hän kertoo tarkistaneensa Lifestyle-osaston vetäjiltä ja tuottajilta hinnastot, ja kuulemma Ura-sivujen ja *Lauantai*-liitteen pääjutuista maksetaan pääsääntöisesti 800 euroa. Ilmeisesti palkkiokäytäntö on siis ilahduttavasti muuttunut vuoden 2016 jälkeen.

Matka-sivuilla puolestaan palkkioita todella on laskettu. Ennen tekstistä maksettiin pääsääntöisesti 700 euroa, nyt 500–600 euroa. Ubaud kirjoittaa sähköpostissaan muun muassa näin:

”En osaa vastata tuohon väitteeseesi, jonka mukaan sinulle on kommentoitu, että kyse olisi siitä, ettei matka kuulu lehden ydinalueisiin. – oletan, että muutokset matkajuttujen palkkioissa johtuvat siitä, että osaston ulkoisia ostoja on suunnattu myös muihin aihepiireihin ja osaston budjetti ja juttujen hinnoittelu on muokattu uusiksi. Palkkiot ovat suhteessa työmäärään, jota juttu vaatii.”

Se ei selviä, miten työmäärä Matka-sivuilla on vähentynyt.

REILUUDEN NIMISSÄ on todettava, että *Helsingin Sanomien* palkkiot eivät ole huonoimmasta päästä. Kirjoitan erityisesti Ura-sivuille, josta olen saanut lähtökohtaisesti noin 4500 merkin jutuista 450 euroa ja noin 8000 merkin jutuista 800 euroa. Pienempien juttujen palkkiot ovat parhaimmillaan yltäneet SFJ:n suosituksiin, mutta isompien eivät.

Mitä isompi juttu tai juttukokonaisuus, sitä vaikeampi tuntuu olevan saada työmäärää vastaavaa palkkiota oikein mistään lehdestä.

Freetoimittaja kertoo tapauksesta, jossa häneltä pyydettiin tarjousta sisällön suunnittelemisesta ja tuottamisesta jatkuvalla sopimuksella erääseen Fokus Median aikakauslehteen. Hän teki tarjouksen, johon sisältyi kuukaudessa noin 20 verkkojutun tuottaminen ja julkaiseminen, toimituskokous noin kolmen viikon välein, verkkotoimittamisen konsultointia sekä Instagram-tilin avaaminen ja alkuajan ylläpito. Hän määritteli tuntihinnaksi 69 euroa ja arvioi, että tunteja kertyisi kuukaudessa noin 46–55, jolloin kuukausilaskutus olisi noin 3200–3800 euroa.

Hän sai kuulla, että digisisältöihin oli varattu 600 euroa kuukaudessa.

Palkkioneuvotteluissa mukana ollut Fokus Median julkaisujohtaja **Laura Luoma** sanoo, että freelance-toimittajan tekemä tarjous oli pyydettyä laajempi. Hänen mukaansa tarjousta oli pyydetty pelkästään noin 20 verkkojutusta kuukaudessa, ei muusta. Tällöin yhden jutun palkkioksi tulisi 30 euroa.

Saatuaan tarjouksen Luoma täsmensi vielä juttujen luonnetta ja kysyi, onnistuisiko 600 eurolla 12 lyhyttä juttua kuukaudessa. Palkkioksi yhden jutun tekemisestä tulisi siis 50 euroa. Toimittaja kieltäytyi työstä.

Luoma kertoo, ettei yleensä osallistu palkkioneuvotteluihin, vaan palkkiot määräytyvät toimitusten ja freelancereiden välisissä neuvotteluissa. Hänen mukaansa toimitukset tekevät itsenäisesti päätökset siitä, millä perusteella hinnoittelevat avustajien työn. Yhdessä toimituksessa hinnoittelu voi esimerkiksi olla sivupohjainen ja toisessa juttupohjainen. Luoma sanoo, että olisi yllättynyt, jos palkkiotaso olisi kaikissa lehdissä sama.

”Minä en tiedä ja minua ei ihan hirveästi kiinnostakaan, mihin palkkiotasoihin toimitus päätyy avustajien kanssa”, Luoma sanoo.

JOS YHTIÖN JOHTO ei tiedä lehtien palkkiotasoja, miten voidaan varmistaa, että budjetti riittää reiluihin palkkioihin? Fokus Median Luoman vastaus on, että hän budjettivastaavana tekee budjetit yhdessä lehtien päätoimittajien kanssa.

Anna-Liisa Hämäläinen on yksi näistä päätoimittajista. Hän tai hänen johtamansa lehdet eivät liity yllä olevaan esimerkkiin palkkioneuvotteluista. Hän työskentelee *Koti ja keittiön* sekä *Oman Ajan* päätoimittajana ja siten osallistuu niiden budjettien laatimiseen.

”Eri asia on – vähän niin kuin valtionkin budjetissa – saanko minä kaiken sen, mitä toivon”, Hämäläinen sanoo. Hänen mukaansa budjettikuri on ollut jo vuosia tiukka.

Hämäläinen päättää freelancereiden palkkiot budjetin rajoissa. Hän on haluton puhumaan euromääristä.

Sen verran Hämäläinen kuitenkin sanoo, että palkkiot ovat tulleet alas 1990-luvulta. Iso käänne huonompaan tapahtui hänen mukaansa myös syksyllä 2008, ja sen jälkeen kulukuri on ollut yhä tarkempaa. Hämäläinen on ostanut juttuja eri lehdissä vuodesta 1994 lähtien. Fokus Medialle hän siirtyi 2018.

Hämäläinen kertoo palkkioita määritellessään seuraavansa SFJ:n palkkiosuosituksia, joskaan ei noudata niitä ”orjallisesti”. Hänen mukaansa pienten juttujen ja kuvausten palkkiot ovat suunnilleen linjassa suositusten kanssa.

”Jos tehdään juttuja, joihin vaaditaan paljon enemmän esimerkiksi lähteitä tai asiantuntemusta ja käytetään enemmän työaikaa, silloin palkkiot ovat suhteellisesti vaatimattomammat”, Hämäläinen sanoo.

ANNETAAN VÄLILLÄ KIITOSTA. Opettajien ammattijärjestö OAJ:n *Opettaja*-lehti on monesta syystä parhaita asiakkaitani. Juttujen tilaajat vastaavat nopeasti viesteihin ja antavat perusteellisia briiffejä, mikä ei ole lainkaan itsestään selvää. Mikä parasta, palkkioista voi neuvotella.

Parin pikkupalstan palkkio oli aiemmin 250 euroa, mutta neuvottelemisen tuloksena saan niistä nykyään 300 euroa tai joskus enemmänkin. Isomman palstan palkkio puolestaan nousi 400 eurosta 600 euroon, kun leipätekstin merkkimäärä kasvoi tu-

> **”Vaarallista tietenkin sanoa, mutta luulen, että he ovat osin tällaisia elämäntapatoimittajia.**
>
> Kari Vainio, Turun Sanomien päätoimittaja

hannella merkillä.

Mitä *Opettaja* tekee oikein?

Tuottaja ja lehden vastaava toimittaja **Minna Ängeslevä** kertoo, että avustajilta tilataan juttuja tilanteen mukaan, eikä tarkkaa avustajabudjettia ole.

”Ei ole sellaista könttää, että jossain kohtaa sanottaisiin, että nyt se on käytetty”, Ängeslevä sanoo.

Opettajassa on kyllä ohjepalkkiot, jotka hän on määritellyt yhdessä päätoimittajana toimivan viestintäjohtajan kanssa. Se on kuitenkin vasta lähtökohta. Ängeslevä päättää lopulliset palkkiot ja huomioi niissä esimerkiksi jutun kiireellisyyden ja sen, pitääkö toimittajan itse etsiä haastateltavia.

Lehdessä on kuitenkin yksittäisille artikkeleille noin 850 euron hintakatto, jota Ängeslevä ei voi ylittää ilman lupaa. Se tarkoittaa, että myös *Opettaja*-lehdessä isoista jutuista saa suhteellisesti huonompia palkkioita kuin pienistä.

Freelance-toimittaja **Simo Ahtee** puolestaan mainitsee erityisen hyväksi asiakkaakseen Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän *Lilja*-lehden. Hän kertoo, että palkkiot ovat suunnilleen linjassa SFJ:n suositusten kanssa. Kun työmäärä tuplaantuu, myös palkkio tuplaantuu.

Ahtee kertoo, että on saanut nostettua tulojaan viiden freelancer-vuotensa aikana ja tienaa nykyään enemmän kuin aiemmin kuukausipalkkaisena. Siinä auttoi, kun hän alkoi valikoida asiakkaita ja laajentaa työnkuvaa. Paikallislehdet piti unohtaa, ja nykyään Ahtee paitsi kirjoittaa, myös valokuvaa ja tekee videoita ja ääntä.

”Se on vaatinut vaivaa, tekniikan opettelua, vempeleitä ja tietynlaista koordinaatiota keikalla, että pystyy hanskaamaan monta asiaa, mutta kyllä se on kannattanut”, Ahtee sanoo.

Esimerkiksi *Turun Sanomille* hän tekee nykyään isoja juttupaketteja, joihin saattaa tekstin lisäksi ottaa kuvat ja myös ilmakuvaa. Hän on tyytyväinen siihen, minkälaisen palkkiotason on saanut neuvoteltua *Turun Sanomien* kanssa.

KAIKKIA TURUN SANOMIEN maksamat palkkiot eivät miellytä. Erään haastateltavan mielestä lehden avustaminen perustuu sille, että on joku muu toimeentulo.

”*Turun Sanomissa* maksetaan suhteessa paljon vähemmän kuin yleensä saan mistään muualta”, toimittaja sanoo.

Hän arvioi, että verrattuna hänen muihin asiakkaisiinsa *Turun Sanomat* maksaa ehkä puolet vähemmän tai allekin.

Turun Sanomien päätoimittaja **Kari Vainio** puolestaan kertoo, että kuvittelee avustajien olevan tyytyväisiä palkkioihin, koska avustajaporukka on hyvin vakiintunut. Hän ei halua kertoa lehden maksamia palkkioita.

Vainion mukaan pienimpiä palkkioita saa todennäköisesti urheilun pelijutuista. Hän arvelee, että siihen vaikuttavat vakiintunut tapa ja se, että jutut syntyvät nopeasti ja ovat lyhyitä.

”Vaarallista tietenkin sanoa, mutta luulen, että he ovat osin tällaisia elämäntapatoimittajia. He ovat jo valmiina innostuneina paikalla ja tehneet sitä työtä vuosikaudet.”

Mitään yhtenäistä palkkioiden korotusta Vainio ei kymmeneltä päätoimittajavuodeltaan muista. Korotuksia on voitu tehdä tapaus- tai osastokohtaisesti.

Mutta pitäisikö palkkioita korottaa aika ajoin – korotetaanhan työsuhteistenkin palkkoja työehtosopimusten mukaisesti?

”En ole pohtinut asiaa. En minä nyt erityisesti ole kaivannut sellaista käytäntöä”, Vainio sanoo.

Moni freelancer voisi kaivata.

Freelancereiden toimeentulo on media-alan yhteinen huoli

Suurin syy pieniin palkkioihin ovat pienet freebudjetit. Ostavilla toimittajilla on kuitenkin valtaa vaikuttaa palkkioiden kokoon ja reiluuteen.

Olen itse aiemmin työskennellyt järjestölehden päätoimittajana ja ostanut juttuja. Pystyin päättämään, millaisilla artikkeleilla lehti täytettiin ja miten työ järjestettiin: Tuleeko jollekin sivulle kolumnin lisäksi palstajuttu, tarvitseeko toimittajan tehdä tiettyyn artikkeliin kaksi vai kolme haastattelua, voiko jutun päähenkilöt kuvata samalla kertaa?

Valinnat vaikuttavat freelancerin työmäärään ja yksittäisten palkkioiden kokoon. Jos olisin teettänyt yhdelle sivulle kolumnin lisäksi palstajutun, samalla euromäärällä olisi pitänyt saada molemmat. Valitsin pelkän kolumnin.

Silti en useinkaan pystynyt maksamaan Suomen freelancejournalistien suositusten mukaan.

Väitän, että freelancereiden palkkiot ovat media-alalla sokea piste. Niiden perusteista ei juuri keskustella, eikä niitä ylipäätään pidetä samalla tavalla esillä kuin vaikka sairaanhoitajien, Foodora-kuskien ja Postin työntekijöiden ansiotasoa.

Kaksi haastattelemaani freelanceria käytti juuri Foodoraa vertailukohtana freelance-työlle. Toinen sanoi, että sanomalehtiin on rakennettu sisäinen alihankintaketju, jossa freelancer vastaa Foodora-kuskia. Toinen pohti juttujen ostamisen moraalia: jos ei käytä Foodoraa huonojen työehtojen takia, onko oikein ostaa freelancerilta kuvia halvalla?

Useampi haastateltava pohti, ymmärretäänkö lehtitaloissa, miten freelancerin tulot muodostuvat. Eräs kuvaaja esimerkiksi kertoi, että kuvia tilannut AD oli verrannut tarjoamaansa palkkiota omaan palkkaansa, niin kuin ne olisivat vertailukelpoiset.

Naiiviudenkin uhalla totean, että jotta freelancereiden palkkiot saadaan nousuun, koko media-alan pitää työskennellä sen eteen. Haluan tässä esittää muutaman toiveen.

Freelancerit: Puhukaa palkkioista ja selittäkää tarvittaessa juttujen tilaajille, miksi jostain jutusta pitää maksaa enemmän. Sanokaa ääneen, jos palkkiot eivät mielestänne vastaa työmäärää ja pyytäkää ostajia viemään viestiä eteenpäin toimituksissa.

Juttujen ostajat: Viekää freelancereiden viestiä eteenpäin. Selvittäkää, miten freelancereiden tulot muodostuvat. Tutustukaa SFJ:n palkkiosuosituksiin ja miettikää, miten pääsisitte lähemmäs niitä. Pohtikaa freelanceria briiffatessa, onko viideskin haastateltava tarpeen ja kohtuullista, kun työmäärää vertaa jutusta maksettavaan palkkioon. Älkää sysätkö kuvausjärjestelyjä tai muuta lisätyötä freelancerin kontolle ilman korvausta.

Kaikki toimitusten työntekijät: Kun pohditte juttuaiheita, muistakaa oman alan epäkohdat. Vaatikaa freelancereiden rinnalla itsensätyöllistäjille kollektiivista neuvotteluoikeutta.

Lehtitalojen johdoille minulla on vain yksi toive: lisätkää rahaa lehtien budjetteihin, jotta freelancereille pystytään maksamaan nykyistä paremmin. Se on tärkeää koko alan tulevaisuuden kannalta. Lehdet eivät valmistuisi ilman freelancereita, ja vain säädyllinen toimeentulo takaa, että hyviä freelancereita riittää alalla myös jatkossa.

Anna-Sofia Nieminen

Freelancereiden tulot kasvoivat, mutta palkkioista ei voi neuvotella

- Freelancerien tulot kasvoivat kahden vuoden aikana noin 2 500 euroa vuodessa. Keskimääräinen verotettava tulo oli viime vuonna 26 300 euroa, mediaanitulo 24 300 euroa. Luvut käyvät ilmi Journalistiliiton tuoreesta freelancereiden työmarkkinatutkimuksesta.
- "Kasvu liittynee siihen, että freelancerit tekevät nykyään enemmän viestintätöitä ja muuta kuin journalismia", arvelee Journalistiliiton freeasioista vastaava juristi Hannu Hallamaa.
- Kyselyyn vastanneiden tuloista keskimäärin 57 prosenttia oli kertynyt journalistisesta työstä.
- Melkein 40 prosenttia vastanneista kertoo, että mahdollisuudet neuvotella sopimusehdoista ovat heikot tai olemattomat. He sanovat sopimusten perustuvan toimeksiantajan ehtoihin, jotka ovat joustamattomat. 51 prosentilla sopimus perustuu toimeksiantajan ehtoihin, joista kuitenkin on mahdollista neuvotella juttu- tai keikkakohtaisesti. Noin kymmenesosa freelancer-journalisteista pystyy laatimaan sopimusehtonsa itse.
- Lehdistöfreelancereiden verotettava tulo oli 25 600, valokuvaajien 28 500 euroa ja radio- ja tv-freelancereiden 30 700 euroa. Jos free työskenteli vain yhdelle toimeksiantajalle, olivat hänen verotettavat tulonsa keskimäärin 22 200 euroa. Jos toimeksiantajia oli yli kymmenen, tulot olivat keskimäärin 30 900 euroa.
- Naisten ilmoittama verotettava tulo oli 24 100 euroa, miesten 30 800 euroa. Freelancerit työskentelivät keskimäärin 34 tuntia viikossa ja pitivät viisi viikkoa vuosilomaa.
- 71 prosenttia vastaajista työskentelisi jatkossakin mieluiten freelancereina. Työsuhde kiinnostaa vastaajista 18:aa prosenttia.

Lue lisää freelancereiden työmarkkinatutkimuksen tuloksista: journalistiliitto.fi

Maria Pettersson

Uutistoimisto SPT:n vaikea taival salaisesta perustamisesta yt-neuvotteluihin – "Revitään laastari kerralla pois"

Lina Laurent, teksti ● Karl Vilhjálmsson, kuva

Siitä piti tulla innovatiivinen uutistoimisto, joka ei tarvitsisi toimitiloja ja jossa toimisto kulkisi mukana työntekijöiden repuissa. Siitä piti tulla uutisikkuna Pohjoismaihin samalla tapaa kuin STT:n lakkautettu ruotsinkielinen Nyhetsbyrån FNB oli ollut. Sen tuotteilla piti olla valtavasti kysyntää niin Ylellä kuin kaupallisellakin puolella.

Suomenruotsalaisen sanomalehdistön oma uutistoimisto Nyhetsbyrån SPT viettää 2-vuotissyntymäpäiviään, mutta juhlatunnelma on kaukana. Uutistoimisto on yhä riippuvainen valtion tuesta, toimituksessa on käyty yt-neuvotteluita ja johdossa on jo kolmas päätoimittaja. Alun korkealentoisista suunnitelmista on jäljellä vain rippeet. Lisäksi näyttää siltä, että toimiston johdossa on kiusallinen eturistiriita, josta kysyminen aiheuttaa vihaisen reaktion.

SYYSKUUSSA 2017 suomenruotsalaisella mediakentällä levisi valtava uutinen. KSF Median ja HSS Median lehdet, muun muassa *Hufvudstadsbladet* ja *Vasabladet*, kertoivat perustavansa uuden uutistoimiston, Nyhetsbyrån SPT:n.

Tähän saakka ruotsinkielisiä uutisia oli toimittanut STT:n omistama Nyhetsbyrån FNB. Uusi toimisto oli kuolinisku FNB:lle, jonka suurimmat asiakkaat olivat olleet juuri KSF Media ja HSS Media. Lehtitalot olivat tyytymättömiä FNB:hen ja halusivat ottaa ohjat omiin käsiinsä.

Journalisti-lehden selvitysten mukaan uuden uutistoimiston perustamiseen liittyi salailua ja selän takana toimimista.

Uutistoimisto perustettiin Svensk Presstjänst Ab -yhtiön nimissä, ja sen toimintaan haettiin valtion tukea. Perustamista ei kuitenkaan käsitelty yhtiön hallituksessa eikä yhtiökokouksessa. Ei, vaikka uusi uutistoimisto merkitsi valtavaa muutosta Svensk Presstjänst Ab:n taloudelle ja toiminnalle. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että FNB:n toimituspäällikkö **Jan Snellman** oli Svensk Presstjänst Ab:n hallituksen jäsen. Asiaa ei käsitelty kokouksessa, koska Snellmanin – ja sitä kautta FNB:n ja STT:n – ei haluttu saavan etukäteen vihiä suunnitelmista.

"Usein yhtiöt sekä tekevät yhteistyötä että kilpailevat keskenään, ja silloin kolmatta osapuolta koskevia tietoja ei jaeta. On normaalia pitää salassa asiakaskohtaisia tietoja", KSF Median silloinen toimitusjohtaja **Svante Wahlbeck** sanoi vuonna 2017.

Toimituksissa tilanne herätti epävarmuutta: mitä tulisi FNB:n tilalle? FNB:n kymmenhenkinen toimitus oli nojautunut STT:n toimitukseen, sen verkostoihin sekä yhteistyöhön muiden pohjoismaisten uutistoimistojen kanssa. SPT aloitti kahdella työntekijällä, päätoimittaja **Anna Backilla** ja urheilutoimittaja **Sebastian Backmanilla**. Syksyn aikana oli tarkoitus palkata neljä toimittajaa lisää. Aikataulu oli tiukka.

SPT ALOITTI TOIMINTANSA suunnitellusti marraskuun 2017 alussa. Pieni toimitus teki vimmatusti töitä. Asiakkaat kiittelivät avointa ja helpoksi koettua viestintää, mutta *Hufvudstadsbladetissa* kaivattiin luvattuja uutisia Turun seudulta sekä Pohjanmaalta. "Repputoimitus" vaihtui ensin pieneen työhuoneeseen *Hufvudstadsbladetin* tiloissa, sitten toimistohotelliin Helsingin Postitalossa. Työntekijät tarvitsivat sittenkin kiinteän paikan, jossa tehdä töitä.

Syksyllä 2018 SPT:n toiminta näytti vakiintuneen. Sen talous nojasi vahvasti valtion tukeen. Kuten perustajat olivat toivoneet, SPT oli "perinyt" FNB:n valtiontuen, joka myönnetään valtakunnallisille vähemmistökielisille sanomalehdille ja julkaisuille. Sen lisäksi Svensk Presstjänst Ab sai 370 000 euroa lisätukea, pääosin Svenska Kulturfondenilta, joka oli luvannut kolmen vuoden "starttirahan".

Lokakuussa 2018 tuli seuraava uutispommi. Svensk Presstjänst Ab oli valinnut toimitusjohtajaksi **Pär Landorin**. Pian hänet nimitettiin myös SPT:n päätoimittajaksi. Haku ei ollut avoin, vaan tehtävä räätälöitiin Landorille. Landor oli aiemmin työskennellyt muun muassa *Åbo Underrättelserin* ja *Turkulaisen* päätoimittajana. Hän oli myös Svensk Presstjänst Ab:n hallituksen jäsen.

Uusi työ ei ollut ainoa ilonaihe Landorin elämässä. Samoihin aikoihin hän meni naimisiin *Hufvudstadsbladetin* päätoimittajan **Susanna Landorin** (ent. Ilmoni) kanssa. Myös Ilmoni oli Svensk Presstjänst Ab:n hallituksen jäsen. Kun *Journalisti* kysyi mahdollisesta jääviydestä Pär Landor, Susanna Landor tai Svensk Presstjänst Ab:n muut hallituksen jäsenet eivät nähneet asetelmassa mitään ongelmallista.

PÄR LANDOR oli tehtävästään innostunut. Hän kuvaili yhtiötä startup-yritykseksi, jolle omistajat olivat antaneet kolme vuotta aikaa saada toiminta pyörimään. Landorin tehtävä oli löytää lisää asiakkaita.

"SPT:n tuotteilla on valtava kysyntä", hän sanoi *Journalistin* haastattelussa joulukuussa 2018.

Tuolloin *Journalisti* nosti esiin myös kysymyksen siitä, oliko valtion tukea haettu rehellisin perustein. SPT kuvaili hakemuksessaan Svenska Yleä keskeiseksi yhteistyökumppaniksi, mutta yhtään juttua sille ei ole myyty.

Myös budjetissa esitetyt henkilöstökulut perustuivat todellista suurempaan työntekijämäärään. Hallituksen silloinen puheenjohtaja **Patrik Stenvall** sanoi, että Svensk Presstjänst Ab sai enemmän rahaa kuin mitä oli odottanut, ja että laskelmat olivat hieman yläkanttiin, "jos tuijottaa papereita eikä todellisuutta".

Uutistoimisto SPT:n vt. toimitusjohtaja ja päätoimittaja Ari Sundberg kehuu yhtiön työntekijöitä. "Yt-neuvottelut ovat kurjat, mutta työntekijöillä on ollut todella luovia vastaehdotuksia hallitukselle. Toivon, että neuvottelut sujuvat mahdollisimman kivuttomasti." Kuvassa vasemmalla toimittaja Sofie Fogde ja oikealla toimittaja Erik Sandström.

TÄNÄ SYKSYNÄ alkoi Nyhetsbyrån SPT:n kolmas toimintavuosi. Jälleen toimistosta kuului uutisia. Svensk Presstjänst Ab ilmoitti syyskuussa aloittavansa yt-neuvottelut. Yhtiö kertoi myös Pär Landorin jättäneen tehtävänsä toimitusjohtajana ja päätoimittajana, koska ”hänellä on muita suunnitelmia”.

Yt-neuvottelujen tavoitteena on toisaalta pienentää toimitusta, toisaalta saada lisää toimittajia Vaasaan ja Turkuun. SPT:n hallitus on esittänyt, että uutistoimistolla olisi Vaasassa kaksi, Turussa kaksi ja Helsingissä viisi toimittajaa, joista yksi hoitaisi hallinnon. Yt-neuvottelut olivat juuri päättymässä tämän lehden mennessä painoon.

Entä mahdolliset intressiristiriidat? Susanna Landor jätti hallituksen tämän vuoden keväällä, kun yhtiö päätti pienentää hallitusta siten, että se koostuisi enää asiakasyhtiöiden toimitusjohtajista.

”Se meni ihan suunnitelmien mukaan”, Landor sanoo.

Hän ei halua kommentoida, oliko vuoden aikana mahdollisesti tilanteita jotka johtivat intressiristiriitoihin.

”Se on ollutta ja mennyttä. En vastaa siihen kysymykseen, eikä se ole enää ajankohtainen”, hän totesi *Journalistin* haastattelussa syyskuussa.

Pär Landor ei vastannut *Journalistin* haastattelupyyntöön.

ENTÄ TULEVAISUUS? SPT:n vt. toimitusjohtaja ja päätoimittaja **Ari Sundberg** tervehtii Postitalon toimistohotellissa. Sundberg aloitti SPT:ssä toimittajana syksyllä 2017 ja päätti ottaa vt. toimitusjohtajan tehtävän vastaan, koska ei halunnut, että kukaan ulkopuolinen tulee päättämään, miten asiat hoidetaan.

”Koen, että minulla on hyvä yhteys työntekijöihin, tunnen heidät ja toiminnan.”

Yt-neuvottelut tulivat Sundbergille yllätyksenä. Hän toteaa, että tilanne on ikävä, mutta parasta mitä tässä vaiheessa voi tehdä on katsoa eteenpäin.

Yhtiön hallitus on linjannut, että Nyhetsbyrån SPT keskittyy vastedes kolmeen olemassa olevaan asiakkaa-

seensa eikä enää panosta uusien asiakkaiden etsimiseen. Myös pohjoismainen ulottuvuus on pudotettu pois. SPT:n tehtävä on tarjota kotimaan uutisia suomenruotsalaisille sekä suomenruotsalaisia uutisia, jotka kiinnostavat Suomen ruotsinkielisiä.

Mikä sitten on suomenruotsalainen uutinen?

”Sen määritteleminen on suuri haaste”, Sundberg sanoo.

Hänen mukaansa SPT keskustelee aiheista ja näkökulmista asiakkaiden kanssa päivittäin.

”Joku voi kysyä, olemmeko uutistoimisto vai yhteistoimitus, mutta mielestäni olemme sekä että.”

Taloudellisesti valtion tuella on ratkaiseva merkitys. Tänä vuonna tuki avattiin hakuun poikkeuksellisen myöhään. Ari Sundberg työstää hakemusta parhaillaan. Jos tuki myönnetään, rahat riittävät vuoden 2020 toimintaan. Silloin myös Svenska kulturfonden maksaa kolmivuotisen tukensa viimeisen erän.

”Vuodesta 2021 tulee haasteellinen. Siksi yhtiö haluaa jo tässä vaiheessa pienentää toimitusta samalla kun osa työpaikoista siirtyy muualle. Revitään laastari kerralla pois.”

Journalisti seuraa nettisivuillaan SPT:n yt-neuvotteluja. Sieltä löytyy myös juttu: SPT on ollut HBL:lle herkkä aihe

Nyhetsbyrån SPT

- Suomenruotsalainen uutistoimisto, joka aloitti toimintansa 1.11.2017.
- Asiakkaina ovat KSF Media, (lehtiä muun muassa *Hufvudstadsbladet*, *Östnyland* ja *Västra Nyland*), HSS Media Ab (lehtiä muun muassa *Vasabladet* ja *Österbottens Tidning*) ja Förlags Ab Sydvästkusten (lehtiä muun muassa *Åbo Underrättelser*).
- SPT perustettiin, koska KSF Media ja HSS Media olivat tyytymättömiä STT:n ruotsinkieliseen uutistoimistoon FNB:hen. Asiakkaiden lähdettyä FNB lakkautettiin loppuvuodesta 2017.
- Nyhetsbyrån SPT:tä pyörittää yhtiö nimeltä Svensk Presstjänst Ab, jonka omistaa Svensk Presstjänst -yhdistys.
- Yhdistyksen suurimmat jäsenet ovat KSF Media Ab, HSS Media Ab ja Förlags Ab Sydvästkusten.
- Svensk Presstjänst Ab:n liikevaihto oli viime vuonna 415 000 euroa ja tulos 191 000 euroa. Tulos selittyy ulkopuolisilla tuilla. Yhtiö sai 400 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriöltä ja 300 000 euroa Svenska Kulturfondenilta.
- SPT:llä on yhteistyösopimus ruotsalaisen uutistoimisto TT:n kanssa.
- Svensk Presstjänst Ab ilmoitti syyskuussa 2019 aloittavansa yt-neuvottelut.

ARVIO

Putinin trollit hyötyisi kriittisyydestä, mutta on tärkeä, ainutlaatuinen teos

Anna-Lena Laurén, teksti

Ylen toimittaja **Jessikka Aro** teki journalistisen suurteon paljastaessaan Venäjän propagandakoneiston toiminnan Suomessa. Hän maksoi siitä kovan hinnan – häntä mustamaalattiin, loattiin ja uhattiin järjestelmällisesti vuosikausia. Loppujen lopuksi Aro pakeni ulkomaille oman turvallisuutensa vuoksi.

Kirjassaan *Putinin trollit* Aro kertoo tarinan siitä, miten suomalainen toimittaja päätyi ennennäkemättömällä tavalla Kremlin propagandan kohteeksi. Kun sosiaaliset mediat ja Youtube alkoivat yleistyä, Venäjän valtionjohto otti ne käyttöön nopeasti ja määrätietoisesti. Lännessä ei yksinkertaisesti tajuttu, mitä oli tapahtumassa.

Putinin trolleissa Aro käy läpi oman tapauksensa ohella koko joukon esimerkkejä siitä, miten yksittäiset tutkijat, diplomaatit ja toimittajat voivat joutua sietämättömään tilanteeseen vain siksi, että tekevät työnsä. Kirjassa kerrotaan liettualaisesta diplomaatista, joka pakotetaan jättämään työnsä Budapestissä, ruotsalaisesta tutkijasta, joka leimataan maanpetturiksi ja serbialaisesta analyytikosta, jota vainotaan. Ennen kaikkea Aro tuo esiin, mitä tehokas propagandakoneisto voi saada aikaan levittämällä epäilyjä. Varsinaisia todisteita ei tarvita. Epäluulon luominen riittää.

Epäilysten levittämistä vastaan on hyvin vaikea taistella, mutta sen Aro tekee. Kirjalla on kaksi suurta ansiota. Ensimmäinen on se, että Aro paljastaa, miten vaisusti isot yhtiöt kuten Facebook, Twitter ja Google ovat toimineet propagandaa vastaan. Kun Aro tapaa jättiyhtiöiden edustajat, seuraa ainoastaan ”small talkia ja tilanteen kauhistelua”.

Toinen ansio on Aron täsmällinen raportointi siitä, miten **Johan Bäckman** ja **Ilja Janitskin** yrittivät vaientaa häntä. Ensin he levittivät hänestä valheita, sen jälkeen halusivat ”neuvotella”. Se, että molemmat joutuivat oikeuteen ja hävisivät käräjäoikeudessa on Suomen journalismille iso voitto.

415-sivuinen kirja olisi hyötynyt ankarammasta editoinnista. Sijoittaja **Bill Browderille**, joka oli **Putinin** kannattaja ennen kuin vaihtoi puolta, annetaan paljon tilaa eikä hänelle esitetä yhtään kriittistä kysymystä. Ukraina-kappaleessa Mirotvorets-järjestöstä kirjoitetaan positiiviseen sävyyn, vaikka järjestö levittää tietoja paitsi venäläisistä sotilaista myös sota-alueella työtä tekevistä toimittajista. (Minulla on siitä henkilökohtaista kokemusta.)

Informaatiosodassa kannattaa suhtautua kriittisesti kaikkiin tekijöihin. Siinä Aro joskus horjuu. Se ei kuitenkaan vähennä hänen saavutustaan Putinin propagandakoneiston tutkimisessa ja paljastamisessa, joka on Suomessa ainutlaatuista.

Kirjoittaja on Hufvudstadsbladetin ja Svenska Dagbladetin Moskovan-kirjeenvaihtaja.

Jessikka Aron hovioikeuden käsittely alkaa 21.10. Aro kieltäytyi Journalistin haastattelusta.

Belgian hallitus suunnittelee lakia, joka voi kaventaa myös suomalaistoimittajien lähdesuojaa

Mika Horelli, teksti ja kuva

Belgian hallitus valmistelee lakimuutosta, joka toteutuessaan kaventaisi merkittävästi maassa toimivien journalistien lähdesuojaa. Erityisen ongelmallinen hanke on siksi, että se voi vaikuttaa myös yli tuhannen Belgiassa työskentelevän EU-kirjeenvaihtajan työhön sekä heidän uutislähteidensä lähdesuojaan.

Nykyään salaiseksi luokiteltujen asiakirjojen paljastamisesta voi saada Belgiassa jopa viisi vuotta vankeutta. Maan sananvapauslakien perusteella pykälä ei kuitenkaan koske vuotoja medialle, jos paljastusten tarkoituksena on edistää yleistä etua.

Belgian nykyinen ulko- ja puolustusministeri **Didier Reynders** ehdotti viime toukokuussa lakimuutosta, joka pudottaisi journalisteja koskevan rajoituksen laista. Tulevaisuudessa salaiseksi luokiteltujen tietojen paljastaminen voisi siis tarkoittaa journalisteille jopa 5000 euron sakkoja ja heidän tietolähteilleen viiden vuoden vankeustuomiota. Journalisteja vankeustuomio ei lakiehdotuksen mukaan jatkossakaan uhkaisi.

Lain lopullinen muoto on vielä auki. Sen on määrä tulla Belgian parlamentin käsittelyyn vielä tänä syksynä.

Brysselissä asuva toimittaja Jyri Hänninen varoittaa Belgian mahdollisesti muuttuvan lähdesuojalainsäädännön vaikeuttavan myös suomalaistoimittajien työtä, jos lainsäädäntö tulee ulottumaan Belgian sisäisten asioiden lisäksi raportointiin Euroopan unionista. "EU:sta tehdään jo nyt liian vähän tutkivaa journalismia", Hänninen huomauttaa.

ENEMMISTÖ BELGIASSA työskentelevistä suomalaisista toimittajista on EU-kirjeenvaihtajia. Toistaiseksi on epäselvää, koskisiko valmisteltu lakimuutos myös Euroopan unionia ja sen sisältä vuodettuja, salassa pidettäviä tietoja.

”Jos koskisi, niin suomalaiset ja muut Brysselissä asuvat journalistit olisivat suuressa vaarassa joutua tutkinnan kohteeksi tai saada jopa tuomioita. Vaikka lakimuutos on Belgian sisäinen asia, se siis voi pahimmassa tapauksessa koskettaa välillisesti kaikkia EU-maita”, Brysselissä työskentelevä tutkiva toimittaja ja tietokirjailija **Jyri Hänninen** sanoo.

Hänninen arvioi, että toteutuessaan lakimuutos iskisi etenkin freelance-toimittajiin. Näillä ei ole taustalla isojen mediatalojen lakikoneistoja.

”Pahimmillaan lakimuutos johtaa siihen, että yleisö ei saa tietoja yhteiskunnallisesti tärkeistä asioista. Ei ole todellakaan yleisön etu, että Belgia mahdollisesti vaikeuttaa tätä työtä entisestään.”

Hänninen tekee itse Brysselissä tutkivaa journalismia Ylen *MOT*-ohjelman toimittajana.

> ”Vaikka lakimuutos on Belgian sisäinen asia, se siis voi pahimmassa tapauksessa koskettaa välillisesti kaikkia EU-maita.
>
> Jyri Hänninen, tutkiva toimittaja ja tietokirjailija

MUUN MUASSA TOIMITTAJAT ilman rajoja -järjestö on todennut lainmuutoksen erittäin vaaralliseksi lehdistönvapauden kannalta. Järjestön Euroopan unionin ja Balkanin asioista vastaavan johtajan **Pauline Adès-Mévelin** mukaan laki uhkaa ehdotetussa muodossaan pahimmillaan kriminalisoida tutkivien journalistien työn ja vaarantaa yleisön oikeuden saada tietoa.

Belgia on TIR:n sananvapausvartailussa tällä hetkellä yhdeksännellä sijalla.

Myös Euroopan journalistiliitto EFJ ja Kansainvälinen journalistiliitto IFJ ovat erittäin huolissaan Reyndersin hankkeesta. Järjestöjen mukaan lakiluonnos toimisi juuri päinvastoin kuin Euroopan neuvoston julkilausumat viralliset tavoitteet ilmaisun- ja tiedotusvälineiden vapauden suojelemiseksi ja journalistisen turvallisuuden takaamiseksi.

Järjestöt edellyttävät, että laissa jatkossakin pidetään pykälä, jonka nojalla luottamuksellisten tietojen paljastaminen ei ole rangaistavaa, jos sen tekee toimittajalle, ja paljastuksen motiivi on suojella yleistä etua.

Ministeri Reynders on ehdolla seuraavaksi EU:n oikeuskomissaariksi marraskuussa työnsä aloittavaan uuteen komissioon. Elokuussa hän lupasi Belgian kansalliselle journalistiliitolle, että lakiluonnos korjataan ennen kuin se annetaan parlamentille. Reynders ei kuitenkaan ole täsmentänyt, miten lakiehdotusta on tarkoitus muuttaa.

Pilapiirtäjä Willem selviytyi hengissä Charlie Hebdo -terrori-iskusta. Syy siihen oli käytännöllinen: hän ei käy toimituskokouksissa.

Iida Simes, teksti ● Susanna Kekkonen, kuva ● Willem, pilapiirrokset

Kun 78-vuotias hollantilais-ranskalainen pilapiirtäjä **Willem** (**Bernard Willem Holtrop**) viimeksi vieraili Suomessa, häntä seurasi suojelupoliisi.

Willemin kävi sääliksi poliiseja, jotka oli määrätty vartioimaan hänen turvallisuuttaan: Kun Willem illallisti puolisoineen ja ystävineen helsinkiläisessä Sea Horse -ravintolassa, siviilipukuisten poliisien piti väijyä ulko-ovella monta tuntia yhtä ja samaa iltapäivälehteä selaillen.

Ranskassa uhka on ollut todellinen. Willem on ranskalaisen satiirilehden *Charlie Hebdon* pilapiirtäjiä. Al-Qaidaan kuuluneet terroristiveljekset hyökkäsivät lehden toimitukseen 7. tammikuuta 2015, murhasivat 12 ihmistä ja haavoittivat yhtätoista. Toimituksessa oli meneillään kokous, ja paikalla oli tavallista enemmän piirtäjiä ja toimittajia.

Willem muistaa päivän hyvin.

”Olin matkalla Pariisiin, kun ystäväni soitti minulle. Hän kuulosti kauhistuneelta: ’*Charliella* on ongelmia’, hän huusi. ’*Charliella* nyt on aina ongelmia’, minä vastasin.”

Kohta puhelin soi taas.

”Nyt ystäväni kertoi, että *Charlie Hebdon* toimittajia on murhattu. Se oli kauhea šokki.”

Charlie Hebdon toimitus sijaitsi tuolloin Pariisin keskustassa lähellä Bastiljin ja Republiquen aukioita. Willem selvisi hengissä, koska inhoaa syvästi toimituskokouksia.

”En koskaan käy toimituskokouksissa. Olin kyllä tulossa *Charlieen*, mutta vasta seuraavana päivänä.”

Nyt lehti on muuttanut turvallisuussyistä pois Pariisin keskustasta salaiseen paikkaan. Poliisi valvoo toimitusta ympärivuorokautisesti.

Pilapiirtäjiä uhkaillaan edelleen, mutta Willem on jatkanut piirtämistä. Syy olla rohkea on hyvin käytännöllinen.

”Asun pienellä saarella keskellä valtamerta, eikä sinne pääse kovinkaan helposti.”

RAIVOISAN KÄRJISTÄVISTÄ, jopa seksistisistä ja rasistisista piirroksista tunnettu Willem kasvoi konservatiivisessa hollantilaisessa pikkukaupungissa. Hän kävi taidekoulun ja piirsi opiskelijalehtiin, kunnes liittyi PROVO-taiteilijaryhmään.

1960-luvulla Willem piirsi konservatiiveja kauhistuttaneita kuvia, joissa miehet suutelevat tai joissa papit ja poliisit tanssivat riehakkaasti pylvääseen sidotun hipin ympärillä. Hän oli toistuvasti vaikeuksissa *God, Nederland & Oranje* -lehteen piirtämiensä kuvien vuoksi. Yhdessä hakaristin muotoinen poliisi jahtaa pientä ihmistä, toisessa Hollannin tuolloinen kuningatar **Juliana** päivystää seksityöläisenä, joka rokottaa palveluksistaan 5,2 miljoonaa guldenia – saman summan, joka tuolloin meni kuningashuoneen ylläpitoon.

Poliisipiirros toi sakot, majesteettirikos kolme kuukautta vankeutta.

Muutettuaan Ranskaan vuonna 1968 Willem ryhtyi piirtämään *Hara-Kiriin*, joka myöhemmin muuttui *Charlie Hebdoksi*, ja *Libérationiin*.

”Piirrän *Libérationille* aina kaksi kuvaa. Toinen julkaistaan, toisen – sen rajumman, jota *Libération* ei julkaise – säästän *Charlieen*.”

WILLEM VIERAILI Suomessa syyskuussa tapaamassa kollegoitaan. Samalla häneltä ilmestyi *Täältä jostakin* -albumi. Siihen on koottu Willemin pilapiirroksia, jotka pilkkaavat toisen maailmansodan aikaisia natseja ja fasismia.

Albumin kuvat ilmestyivät alun perin vuonna 1985, mutta ne ovat edelleen oudon ajankohtaisia.

Willemin piirtämät väkivallan ja seksin kyllästämät kuvat viestittävät mistä sodassa hänen mielestään oli kyse. Aatteiden päätarkoitus oli huijata kansakunnat uhraamaan nuorisonsa johtajiensa rajattoman ahneuden takia.

”Ihmisiä pitää ravistella. Muuten he nukahtavat. Ja kun ihmiset nukahtavat, heitä voidaan helposti manipuloida.”

Manipuloinnista Willem syyttää politiikan ja talouden vallanpitäjiä. Heitä Willem piirtääkin mielellään, usein julmasti ja rivosti.

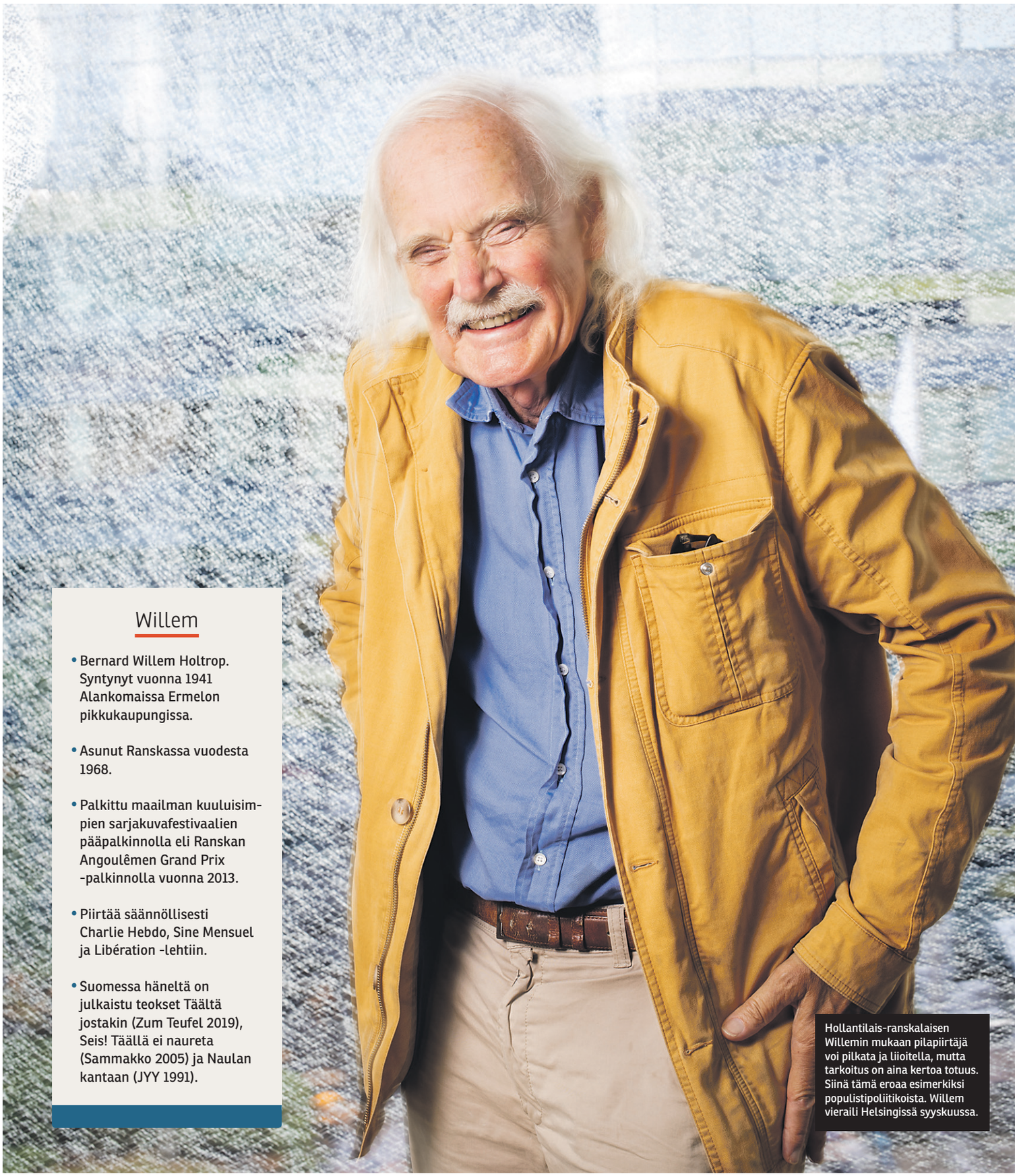

Willem

- Bernard Willem Holtrop. Syntynyt vuonna 1941 Alankomaissa Ermelon pikkukaupungissa.
- Asunut Ranskassa vuodesta 1968.
- Palkittu maailman kuuluisimpien sarjakuvafestivaalien pääpalkinnolla eli Ranskan Angoulêmen Grand Prix -palkinnolla vuonna 2013.
- Piirtää säännöllisesti Charlie Hebdo, Sine Mensuel ja Libération -lehtiin.
- Suomessa häneltä on julkaistu teokset Täältä jostakin (Zum Teufel 2019), Seis! Täällä ei naureta (Sammakko 2005) ja Naulan kantaan (JYY 1991).

Hollantilais-ranskalaisen Willemin mukaan pilapiirtäjä voi pilkata ja liioitella, mutta tarkoitus on aina kertoa totuus. Siinä tämä eroaa esimerkiksi populistipoliitikoista. Willem vieraili Helsingissä syyskuussa.

”Ihmisiä pitää ravistella. Muuten he nukahtavat. Ja kun ihmiset nukahtavat, heitä voidaan helposti manipuloida.

Tyyli ei vaihdu, kun käsitellään vaikkapa vähemmistöjä. Miettiikö hän koskaan, millaista valtaa suosittu pilapiirtäjä käyttää?

Willem väittää, ettei hänellä ole minkäänlaista valtaa. Hänen mukaansa pilapiirtäjän työkalut pilkka ja yksinkertaistaminen eivät myöskään ole sukua populistipoliitikkojen harjoittamalle pilkalle ja yksinkertaistamiselle.

”Mitä populismi tarkoittaa? Se on sana, jolla voidaan kuvailla melkein mitä vaan vaikuttamista. Ja onko minulla edes valtaa? Ei ole.”

Willemin ajatuskulkujen mukaan pilapiirtäjän harjoittama vaikuttaminen eroaa tyystin poliitikkojen tekemästä manipuloinnista: Poliitikot valehtelevat. Pilapiirtäjä saattaa liioitella, mutta kuvan takana piilee totuus.

Poliittinen kansankiihottaja tarjoaa joukoille omia ajatuksiaan, pilapiirtäjä haluaa saada ihmiset ajattelemaan omilla aivoillaan.

Onko asioita, joista ei voi piirtää?

”Ei. Kaikesta voi piirtää. Piirtäjän täytyy käydä äärirajoilla. Itseään ei saisi rajoittaa.”

Willemille piirtäminen on kutsumustyötä:

”Se on ainoa asia mitä osaan.”

Hän myöntää kyllä, että väärinkäsityksen riski on aina suuri, eivätkä ihmiset koskaan käsitä asioita samalla tavalla. Siksi pilapiirtäjän täytyy piirtää kuvia, joiden viestin mahdollisimman monet ymmärtävät.

”Ei saa piirtää vain omalle kaveripiirilleen.” ●

Pilapiirros on Suomessa julkaistusta Täältä jostakin -albumista.

"Verilöylyn aikana myynti jatkuu. Pannanko pakettiin vai otatteko heti tappamiskäyttöön?" Pilapiirros on julkaistu Charlie Hebdossa.

"Maahanmuuttajalasten täysivaltainen huostaanotto" Pilapiirros on julkaistu Charlie Hebdossa.

APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö julkistaa haettaviksi apurahat vuodelle 2020.

Kopiosto-apurahat on tarkoitettu ensisijaisesti lehdistölle sekä sähköisten viestimien verkkojulkaisuihin työskenteleville ja työskennelleille journalisteille. Sananvapauden apurahat ja Jyrki A. Juutin muistostipendit on tarkoitettu Journalistiliiton jäsenille.

KOPIOSTO-APURAHAT

Käyttötarkoitukset

Apurahoja myönnetään ammattitaidon täydentämiseen, täydennyskoulutukseen, jatko-opintoihin, kieliopintoihin, alaan liittyvään tutkimustyöhön ja ammattikuvaa syventävään työskentelyyn kuten opintomatkoihin, opintojen loppuunsaattamiseen, näyttelyiden tai julkaisujen tekemiseen. Lisäksi voidaan tukea muuta ammatillisesti perusteltua tarkoitusta.

JOKES-APURAHAT

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö tukee sananvapauden ja journalistisen työn tutkimusta sekä yleisesti alaa hyödyttävää journalistisen sisältöjen ja yhteiskunnallisen kehityksen suhteeseen liittyvää tutkimusta. Tähän tarkoitukseen säätiö jakaa 26 317,21 euron suuruisia Jokes-apurahoja vuoden työskentelyyn.

TYÖSKENTELYAPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan journalistiseen työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan 5 800 euron apurahoja.

OPISKELIJASTIPENDIT

Säätiö jakaa 900 euron stipendejä opiskelijoille opinnäytetyön tekemiseen.

SÄÄTIÖN AMMATILLISET KURSSIT

1. Programming for journalists

13.–15. tammikuuta 2020, Tukholma
23.–24. tammikuuta 2020, Helsinki

Viiden päivän intensiivikurssilla keskitytään ohjelmointiin journalistisesta näkökulmasta. Kurssilla käydään läpi ohjelmoinnin perusteita, tehdään pieniä koodausharjoituksia, opitaan tiedonlouhintaa ja tiedonhankintaa. Opetuskieli on englanti.

2. Videoeditoinnin jatkokurssi

17.–19.3.2020, Helsinki

Jokesin kolmen päivän Videoeditoinnin jatkokurssilla tehdään käytännön harjoituksia ja mennään syvemmälle videoeditoinnin saloihin. Kurssille valitaan 12 visualistia.

SÄÄTIÖN KIELIKURSSIT

Jokesin kielikurssille pääsy edellyttää aiempaa kielen harrastamista. Kullekin kurssille valitaan kuusi journalistia hakemusten perusteella.

1. Englanti, Lontoo	*31.5.–13.6.2020*
2. Espanja, Valencia	*3.5.–16.5.2020*
3. Italia, Firenze	*3.5.–16.5.2020*
4. Ranska, Montpellier	*31.5.–13.6.2020*
5. Ruotsi, Tukholma	*3.5.–16.5.2020*
6. Saksa, Berliini	*3.5.–16.5.2020*

SANANVAPAUDEN APURAHAT

Sananvapauden apurahoilla tuetaan Journalistiliiton järjestötyöhön pitkään ja aktiivisesti osallistuneiden jäsenten opintomatkoja joko kotimaassa tai ulkomailla.

JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Jyrki A. Juutin muistostipendi myönnetään ammattiyhdistystoiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen.

KAIKKIEN APURAHOJEN HAKUOHJE

Apurahojen **haku alkaa 17. lokakuuta** ja **päättyy 8. marraskuuta kello 16**, jolloin sähköisen hakemuksen on oltava jätetty apurahajärjestelmään.

Tarkemmat tiedot apurahoista ja niiden hakemisesta: **www.jokes-saatio.fi**
Jokesin apurahajärjestelmä: **https://jokes.apurahat.net**

Apurahoja koskeviin tiedusteluihin vastaa säätiön asiamies Anna Kähkönen, 050 551 3961.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö
PL 252, Siltasaarenkatu 16 7. krs
00531 Helsinki

Poddexpert: Finländarna långt efter Sverige i insikten om poddens potential

Jeanette Björkqvist, text ● Karl Vilhjálmsson, foto

Över 1 000 veckovisa poddlyssnare är stort i Svenskfinland. Det är synd, säger poddexperten **Matias Risikko**, för det skulle finnas mer potential än så.

Någonting om poddens position berättar kanske det faktum att poddtoppen.fi är den enda egentliga sajt som bevakar den finlandssvenska poddvärlden och att den upprätthålls av ett gäng frivilliga. En av eldsjälarna, som också var med om att grunda sajten 2016, är journalisten Matias Risikko, som väntat länge på att poddformatet ska slå igenom i Finland. Men det går långsamt och det blir särskilt tydligt då man blickar mot väst.

”I årsrapporten 2015 lyssnade 700 000 svenskar veckovis på någon podcast. 2019 var siffran 1,8 miljoner. Det är helt andra siffror än i Finland.”

Den populäraste finländska podden torde för tillfället vara *Jäljillä*, med 90 000 lyssningar per vecka. I Sverige har motsvarande *Mordpodden* 114 000 lyssningar per vecka.

I Svenskfinland är *Ted och Kaj* stående favorit med över 1 000 lyssningar varje vecka, som är att betrakta som ett bra resultat för en finlandssvensk podd. Också *85–95* utmärker sig som en av få, som nått utanför Finlands gränser.

Samtliga andra släpar långt efter.

EN ORSAK, SÄGER Risikko, är att det är svårt att höras i mediebruset.

En del mediehus och organisationer producerar poddar via sina egna kanaler, men för de fria aktörerna finns inga etablerade poddstrukter. Då är det svårt att få både synlighet och finansiering. Det är också svårt att veta hur det egentligen går med lyssnarna och här finns en av de väsentliga skillnaderna jämfört med Sverige.

Där grannarna har podindex.se så har Finland egentligen ingen samlad lyssnarinformation någonstans. Det betyder att vi inte med säkerhet vet hur stort genomslag olika poddar har. Det, tycker Risikko, är problematiskt på många sätt.

”Vi har Supla, RadioPlay, iTunes, Spotify och en massa andra plattformar. Dessutom har Yle sin plattform. För att få någon information om lyssnarsiffror ska man samla ihop information från alla de här och slutresultatet är inte tillförlitligt.”

Ett stort steg framåt vore om finländarna styrde upp ett index, som samlat kunde ge en bild av de verkliga lyssnarsiffrorna.

”I Finland har man länge tänkt att iTunes är någon form av Billboard-lista för poddar, men det stämmer inte. Över hälften som lyssnar på poddar gör det via en Androidtelefon.”

Alla, säger Risikko, skulle tjäna på att få bättre koll på poddvärlden.

”Om de privata mediehusen, Yle och de privata poddarna tillsammans kunde ansluta sig till ett gemensamt poddindex skulle det underlätta att räkna hur stor räckvidd en podcast har. Det här i sin tur skulle annonsörerna säkerligen också gilla eftersom de bryr sig om räckvidd.”

I ekvationen ingår, säger Matias Risikko, alltså ett ekonomiskt tänk.

”Om annonsörerna visste hur många lyssnare en podd har skulle de säkert ha ett större intresse av att köpa plats i en populär produkt.”

DET ÄR INTE SÅ ATT det inte görs poddar i vårt land, Svenskfinland inkluderat.

De görs, men många gånger så att de kommer, försvinner och ersätts av nya poddar, som i sin tur lever en kort stund. Utbudet är splittrat och består av privata entusiaster, av organisationers poddar, av tidningshus som försöker sig på att podda och så finns förstås Yle, som under många år åtminstone pratat om poddar.

En del redaktioner – så som *Vasabladet, Hufvudstadsbladet* och *Åbo Underrättelser* – har under åren bakat in podcastar i prenumerationspriset. En del av dem lever kvar. Andra inte.

Matias Risikko, som under åren lyssnat på hundratals poddar (både inhemska och utländska), tycker förstås att alla satsningar är välkomna. Men det saknas fortfarande en del insikter, som gör att försöken inte alltid får luft under vingarna.

”Jag har en ganska hård indelning i vad som är

MATIAS RISIKKO TIPSAR

Två nollor för mycket. En nyhets- och aktualitetspodcast med Janne Strang och Peter Törnroth. Varje vecka sammanfattar de veckan som gått i nyhetsväg i Finland och Sverige och världsnyheterna.

Podden om Afrika. En podd om Afrika av de finlandssvenska journalisterna Hanna Nordenswan och Liselott Lindström. Hör berättelserna som sällan når över nyhetströskeln i Europa.

SlowCity Podcast. Studiovärden Larson Österberg intervjuar intressanta personer som valt ett annorlunda liv, utan stress och brådska utanför Ring III. Österberg har med åren intervjuat många finlandssvenskar i halvtimmes långa samtal.

85–95-podcast. Tage Rönnqvist och Jocke Levälampi analyserar i sin podcast actionfilmer gjorda mellan åren 1985–1995. De gräver fram intressanta detaljer bakom filmerna och intervjuar de som varit med i produktionerna.

Hypat. Jennifer Carp och Julia Holmqvist diskuterar senaste nytt, rådande trender och livet i allmänhet i denna nyhetspodd.

”Nordens äldsta” hette den podd, som Matias Risikko gjorde tillsammans med Erik Sandström under sitt år på Studentbladet 2017. Nu planerar Risikko att starta en ny podd, men när och med vilken finansiering är fortfarande öppet.

en podd. Det är en produkt som från början till slut är en podd – inte lineär radio, där musiken klippts bort, och inte heller en sidoprodukt dit man sätter sådant som inte rymdes med då den egentliga storyn skrevs eller gjordes. Det tänket har tyvärr flera av de etablerade mediehusen fastnat i, som om de inte vågat lita på podden som en självständig produkt.”

Försök har det förstås gjorts, bland annat inom Svenska Yle, där det senaste tillskottet heter *Nyhetspodden*. Det är en renodlad podd där rutinerade programledare i en kvart varje dag diskuterar dagens stora nyhet.

På frågan om vad Matias Risikko tycker om den ber han om betänketid så han hinner lyssna på den. Svaret kommer kort senare i form av ett inlägg på poddtoppen.fi.

”*Nyhetspodden* är i det här läget en allvarlig, darrande och ofta förhastad intervjupodd som låter och känns som den kunde sändas på radio live. I bion lovas djupdykningar, men detta slutar ofta i kallsupar på grund av det höga tempot.”

Enligt honom är ett problem kanske det hårt satta tidsformatet. Ute i den fria poddvärlden spelar det nämligen ingen roll om podden är 14, 15 eller 17 minuter lång. Total slagsida ger han ändå inte: *Nyhetspodden* har potential, men det gäller att ha tålamod att hitta sin form och sin publik.

Just tålamodet, säger han, kan ofta tryta för att man inte förstår att det tar tid att bygga upp ett varumärke och en publik.

”Det kan ta år att etablera sig och det verkar ibland uppfattas som en alltför lång tid.” ●

Det talas mycket politik på Ålands gator och torg och de två tidningarna har dagligen flera sidor med insändare inför valet. "Tyvärr har vi inte lyckats hålla oss borta från den globala trenden med personliga påhopp och billiga politiska poänger", säger Jonas Bladh, politisk redaktör på Ålandstidningen och får medhåll av Johan Orre, ledarskribent på Nya Åland.

Åländska journalisterna upplever valhösten som ett VM-slutspel

Johan Svenlin, text ● Hulya Tokur-Ehres, foto

Söndagen 20 oktober går ålänningarna till val och lagtingets sista session i slutet på september gav valdebatten rejält med bränsle. För journalisterna på Åland väntas en lång och händelserik höst, innan de kan ta jullov.

”Valrörelsen tog fart genast efter sommarsemestern och det blir nog först i mitten av december som vi kommer att kunna pusta ut lite igen” säger **Jonas Bladh**, politisk redaktör på *Ålandstidningen*.

När valet är avverkat väntar regeringsbildning, sedan läggs en landskapsbudget fram den sista oktober. I mitten av november diskuteras budgeten i en tredagarsdebatt, för att sedan gå en andra rond i mitten av december. Allt ska synas i sömmarna av de tre konkurrerande redaktionerna på Åland.

”För oss journalister på Åland är det här som ett VM-slutspel i fotboll. Vart fjärde år sitter vi på redaktionerna och funderar hur vi ska bräcka de andra med vår egen valbevakning”, avslöjar Bladh.

Nya Åland har sin gallupundersökning som ett trumfkort inför valet och Ålands Radio har satsat på flera specialserier, bland annat en där barn intervjuar partiledarna och en annan serie med reportage från Ålands alla 16 kommuner.

> **”Jag tror inte att vi någonsin haft så mycket insändare som under den här valrörelsen.**
>
> Jonas Bladh, politisk redaktör på Ålandstidningen

”Vi inledde planeringen av valbevakningen tidigt i år och på vår webbplats har vi valkompasser på svenska och engelska . Som vanligt direktsänder vi valvakan både på radio och tv”, berättar **Camilla Karlsson-Henderson**, redaktionschef och ansvarig utgivare på Ålands Radio.

Kommunsammanslagningar har tillsammans med skärgårdstrafiken varit de två stora diskussionsämnena inför valet. Under den gångna mandatperioden har de tre regeringspartierna klubbat igenom en reform där 16 kommuner ska slås ihop till 4 och dessutom beslutat om en storskalig satsning på infrastruktur. I sitt sista plenum kastade lagtinget alltså upp dessa stora frågor igen för att lösas av nästa regering.

”Enligt vår gallup blir Åländsk Center, som nu suttit i opposition, det största partiet. Det är inte omöjligt att den tidigare regeringens beslut för kommunreformen och skärgårdstrafiken rivs upp”, tror **Johan Orre**, ledarskribent på *Nya Åland*.

Allmänheten har som vanligt visat stort intresse för valfrågorna, men jämfört med det senaste valet 2015 märks att tonläget i debatten också på Åland har blivit mer hätskt.

”Jag tror inte att vi någonsin haft så mycket insändare som under den här valrörelsen. Trots att vi satt en maxgräns på 2 000 tecken fyller vi dagligen två–tre sidor i tidningen med insändare. Tyvärr har vi inte lyckats hålla oss borta från den globala trenden med personliga påhopp och billiga politiska poänger”, konstaterar Bladh.

”Det aggressiva diskussionsklimatet har också oroat mig. Vi gör vad vi kan för att debatten ska hålla en saklig ton, men vi kan trots allt bara påverka debatten i vår egen tidning medan politisk diskussion i dag förs i allt större utsträckning på sociala medier”, medger Johan Orre. ●

MIKAELA LÖV

När skattepengarna blev affärshemlighet

Vet du vad dotterbolagen i din hemkommun håller på med? Så där på riktigt och inte bara på ett ungefär. Vet du vad det står i avtalen som din kommun gör upp med underleverantörer och avtalsparter? I *Journalistreglerna* står det att: ”Journalister är i första hand ansvariga inför sina läsare, lyssnare och tittare. Dessa har rätt att få veta vad som händer i samhället.”

Och vart deras skattepengar går, tänker jag mig.

Jag har faktiskt ofta ingen aning längre. När jag ber om att få se handlingar får jag besked om att de är hemligstämplade, eftersom de innehåller affärshemligheter. Vad det står i arrendeavtalet som Jakobstads hamn Ab gjort med ett företag som vill starta fiskodling får jag inte veta. Det är så hemligt att inte stadsstyrelsen får veta, eller ens behöver veta, skriver stadsjuristen som svar när en fullmäktigeledamot opponerar sig mot bristen på insyn.

Vad månne det står i det hemliga aktieägaravtal som staden Jakobstad gjort upp med Jakobstads torgparkering angående parkeringsgrottan? Stadsstyrelsens medlemmar har inte sett några ekonomiska kalkyler, ingenting, men förordade ändå tilläggsanslag. Två medlemmar opponerade sig, men majoriteten vann, demokratiskt nog.

STADSFULLMÄKTIGE TOG BESLUT om ytterligare anslag på 150 000 euro, utan att se vare sig aktieägaravtal eller finansieringsplan. En fullmäktigemedlem vände sig till förvaltningsdomstolen. Det är tre år sen och någonstans på vägen glömdes allt bort. Ingen frågar längre, och jag trillade också av vagnen i något skede. Nu har revisionsnämnden i Jakobstad har dragit öronen åt sig. De efterlyser mera öppenhet kring dotterbolagen, kärnan är brist på demokrati och insyn, säger nämndmedlemmar till Yle Österbotten.

Det kärvar inte bara i Jakobstad. Lika illa gick det när koncernsektionen i Esbo ville se Västmetrobolagets hemliga utredningsrapport. Förklaringarna var svepande och man hänvisade till affärshemligheter, berättar sektionsmedlem **Stig Kankkonen** till Yle. Viceordförande **Jouni J. Särkijärvi** ansåg å sin sida att det är tryggare om sektionen inte får ta del av rapporten.

”Jag vill inte ta det ansvar som kommer med att ha läst rapporten.”

Genom bolagisering och upphandling har vi lyckats skapa ett system där skattemedlen får fri rörlighet medan ansvaret begränsas och insynen är minimal. Ett system som därmed bäddar för korruption, men lär vara ruskigt effektivt och spara enorma summor. Fast det är svårt att med säkerhet veta eftersom det mesta är hemligstämplat.

Bara för att Finland just nu är det tredje minst korrupta landet i världen är vi på inget sätt immuna eller ens vaccinerade. Demokrati, och skattemedel för den delen, är färskvaror som ska vårdas ömt.

MED NUVARANDE LAGSTIFTNING blir bilden av lokalreportern som demokratins vakthund allt mera utopisk. I bästa fall är reportern en demokratins sällskapshund. Det blir inga avtal att tugga i sig, hur man än skäller. Men kanske ett trevligt pressmeddelande att gnaga på alltmedan den bolagiserade karavanen raskt drar vidare.

Mikaela Löv
mikaela.lov-alden@yle.fi
Skribenten är Yles nyhetsreporter i Österbotten.

FÖRE DEADLINE

Suspekt annons ledde till journalistisk granskning

”Snabb betalning!”, ”Kostnadsfria hembesök”, ”Vi köper smycken av bärnsten och betalar bra”. Annonsen som publicerades i *Vasabladet* (10.9) och *Österbottens Tidning* (11.9) lovade bra pris på guld, smycken, pälsar och antikviteter. När *Vasabladet*-journalisten **Marcus Lillkvist** tog en närmare titt på annonsörerna visade det sig att de blivit dömda i Sverige, den ena för grovt bedrägeri och den andra för grovt penninghäleri.

Att granska tidningens egna annonsörer hör inte till vardagen på redaktionen. HSS Medias vd och chefredaktör **Niklas Nyberg** säger att varningsklockorna började ringa då en prenumerant tog kontakt och sade att ingen svarat på numret i annonsen.

”Vi kände att vi ville ta ansvar eftersom vi publicerat annonsen. Därför var det självklart att ge den granskande bollen till redaktionen och låta den journalistiska bedömningen avgöra om det skulle bli en artikel eller inte”, säger Nyberg.

Att annonsen över huvud taget publicerades berodde enligt Nyberg på ett mänskligt misstag.

”Vi har ett system på annonssidan för att undvika att hamna i dylika situationer men i det här fallet brast det i de olika stegen. Tack vare redaktionens jobb kunde läsarna ändå skapa sig en egen bild.”

Marcus Lillkvist hittade rätt snabbt, via olika svenska webbplatser, information som hjälpte honom att hitta tidigare domar mot annonsörerna.

”Det var länge sedan domarna kom (2011) men vi ansåg att de var relevanta för våra österbottniska läsare.”

Personerna han fick tag på intygade att företaget hade goda avsikter och uppskattade inte att tidningen lyfte fram gamla domar.

”Den ena sade att jag skulle få prata med hennes advokat men faktum är att den advokaten inte har hört av sig.”

Marcus Lillkvist har inte förut granskat tidningens annonsörer. Däremot har han tidigare under sin journalistkarriär gjort prisjämförelser mellan butikskedjor.

Annonsen i Österbottens Tidning den 11 september.

”Om jag minns rätt så har det nog hänt att någon butik då kontaktat annonsavdelningen med mindre positiv respons.”

Annonsen som publicerades i HSS Medias tidningar publicerades också i *Hufvudstadsbladet* den 1 september.

Lina Laurent

FOKUS

Kaukalonlaitatoimittaja Valtteri Kujansuu tulkitsee ottelua vaihtopenkkien kupeesta

Elias Lahtinen, teksti ja kuva

”Pyrimme Fun Tampere -radion kiekkolähetyksissä siihen, että meillä on jokaiseen otteluun teema ja näkökulma, jota ei ole nostettu esiin muualla. Ajankohtaiset aiheet ja pelin sisältö ovat tietysti tärkeitä, mutta teema voi löytyä myös jostain aivan muualta. Olemme puhuneet muun muassa **Juice Leskisen** ja **Irwin Goodmanin** lyriikasta, kiekkojargonista sekä kansallistunteen ja jääkiekon suhteesta.

Kaukalonlaitatoimittajana suunnittelen lähetyksen selostajan ja studioisännän kanssa. Haastattelen pelaajia ja valmentajia sekä muita pelille tai lähetyksen teemalle olennaisia henkilöitä ennen peliä, erätauoilla ja pelin jälkeen. Pelikatkojen aikana kommentoin kentän tapahtumia selostusta täydentävästä näkökulmasta.

Moni ei ymmärrä, kuinka paljon työtä yksi ottelu vaatii. Koska lähes kaikki tehdään suorana, pitää lähetystä tehdessä seurata koko ajan mitä selostaja ja juontaja sanovat. Yllätyksiä tulee aina. Sujuvalta vaikuttava lähetys syntyykin huolellisesta valmistelusta ja terävästä improvisoinnista.”

Ilveksen ja Tapparan väliset ottelut ovat kuuntelijoille erityisen tärkeitä. Valtteri Kujansuu on Ilveksen ottelut lähettävän Fun Tampereen Kiekon vastaava tuottaja, ja sekä Funin että sisarkanava Radio Sunin ohjelmapäällikkö.

MEDIA

KIELI

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan jäsen.

Jyrsijä ei pysynyt uskollisena latinalle

Vielä viime vuosikymmenen alussa saattoi yllättyä etsiessään lemmikkijyrsijää sanakirjasta. *Kielitoimiston sanakirjan* edeltäjä *Suomen kielen perussanakirja* ei tuntenut *gerbiiliä* vaan *gerbillin*.

Ajatus oli sinänsä kaunis. Olisi johdonmukaisempaa kirjoittaa *gerbilli* kuin *gerbiili*, koska sanan taustalla on latinan *gerbillus*. Ratkaisussa oli silti yksi heikkous: kukaan ei puhunut *gerbilleistä*. *Kielitoimiston sanakirjan* ensimmäisissä versioissa *gerbiili* olikin jo *gerbillin* rinnalla, ja sittemmin tuo tunnontarkka muoto on siirtynyt historian hämärään.

SANAKIRJOIHIN ei pelkästään lisätä uusia sanoja. Sana-artikkeleja myös päivitetään ja välillä jopa poistetaan, kun sana tai muoto on osoittautunut tyystin tarpeettomaksi.

Oikeinkirjoitusta koskevat päivitykset johtavat usein uuden, erillisen sana-artikkelin luomiseen, koska sanakirjaan lisättävä muoto ei välttämättä ole täysin syrjäyttänyt vanhaa. Esimerkiksi *sampoo*-muodolla on tuskin ollut koskaan valtavaa ihailijajoukkoa, mutta jotkut käyttävät sitä yhä, vaikka etenkin tuotepakkauksissa lähes yksinomainen *shampoo* on jo lisätty sanakirjaan.

Asiatyyliin pyrkivän kirjoittajan ei yleensä ole syytä kapinoida *Kielitoimiston sanakirjan* linjauksia vastaan. On silti edelleen tapauksia, jotka heijastelevat heikosti kielenkäytön todellisuutta. Esimerkiksi huumekasvi *khatin* tilalle suositettavan muodon *kat* tulevaisuus – tai nykyisyys – ei vaikuta kovin valoisalta. *Servietti* taas on saanut rinnalleen tällä vuosikymmenellä *servetin*, mutta onko se todella vain arkityylinen versio *servietistä* vai huokuuko *servietti* pikemminkin ajan patinaa?

Itse asiassa ei ole aivan totta, ettei *gerbilliä* olisi käytetty lainkaan. Google-haun tarjoamat harvat järkevät suomenkieliset esiintymät keskittyvät kuitenkin lähinnä yhteen seikkaan: mistä tämä muoto on oikein tullut?

TUTKITTUA

2010-luvun media ruokkii radikaalia populismia

Tuoreen väitöskirjan mukaan populististen liikkeiden on vaikea välttää radikalisoitumista nykyajan mediaympäristössä.

Poliittisen historian väitöskirjassaan tutkija **Niko Hatakka** Turun yliopistosta analysoi, miten populistinen nettiviestintä, poliitikkojen kannanotot ja perinteinen media vaikuttavat toisiinsa.

Väitöskirjan mukaan nykyaikainen mediajärjestelmä on osaltaan aiheuttanut sen, että 2010-luvun menestyneimmät populistiset liikkeet ovat taipuvaisia radikalismiin ja maalailevat jyrkkiä vihollisasetelmia. Edes puoluejohto tai -ohjelma ei pysty naulaamaan paikalleen populistisen liikkeen ydinolemusta. Sen sijaan liike määrittyy yhtä aikaa monessa eri mediassa ja monella eri julkisuuden tasolla. Esimerkiksi perussuomalaiset on medioiden ristipaineessa lipunut löyhästä, kansanläheisestä populismista yhä enemmän kohti maahanmuuttovastaista oikeistoradikalismia.

Äärioikeistolaisissa nettiyhteisöissä saatetaan esittää populistisen liikkeen nimissä hyvinkin provosoivia kannanottoja, joita suurin osa liikkeen edustajista ei allekirjoittaisi. Ennen nettiaikakautta puolueiden kannattajakunnan ääripäät jäivät paljolti pimentoon. Sosiaalinen media ja nykyaikainen lehdistö nostavat kuitenkin herkästi esiin kaikkein äärimmäisimmät ajatukset, sillä ne saavat yleisön reagoimaan.

Rajut aiheet nousevat otsikoihin, ja populistijohtajien on pakko ottaa niihin kantaa. Näin poliitikot joutuvat määrittelemään puolueen identiteettiä kannattajakunnan äärilaitojen kautta. Usein poliitikot väistävät ongelman korostamalla kuilua "kansan" ja "eliitin" välillä. Heidän puheissaan eliitin hallitsema perinteinen media yrittää vain mustamaalata kansan riveistä nousevaa liikettä.

Tutkijan mukaan populistisia liikkeitä on turha yrittää määritellä parilla muuttujalla. Ne eivät ole yhtenäisiä aaterakennelmia vaan niiden päämäärät, arvot ja retoriset tyylit muodostavat sirpaleisen ja muuttuvan kokonaisuuden. Esimerkiksi perussuomalaisten julkinen identiteetti on ollut yhtä aikaa sivistynyt ja karkea, maltillinen ja radikaali, suvaitsevainen ja rasistinen.

Juha Matias Lehtonen

Laura Forsén, 26, aloitti lokakuun alussa Journalistiliiton opiskelijalähettiläänä. Hän opiskelee Turun ammattikorkeakoulussa journalismia ja viestintää ja on aiemmin ollut mukana liiton opiskelijayhteistyöryhmässä. Forsén on Turun amk:n monimediaopiskelijoiden MoMe-järjestön puheenjohtaja. Hän opiskelee myös Turun yliopistossa pääaineenaan filosofia.

Uusi opiskelijalähettiläs Laura Forsén toivoo liiton puuttuvan palkattomiin harjoitteluihin

Miksi halusit opiskelijalähettiläälksi?

Olin mukana Journalistiliiton opiskelijayhteistyöryhmässä ja pääsin näkemään, kuinka edeltäjäni **Martta Kallionpää** ja ryhmä saivat vietyä eteenpäin tärkeitä asioita. Tässä työssä pääsee haastamaan itseään. Olen myös ollut muualla mukana opiskelijoiden edunvalvonnassa.

Mitä uutta aiot tuoda?

Uskon, että voin tuoda mukanani ajattelua ”boksin ulkopuolelta”. Taustani on filosofian opinnoista ja siitä voi olla hyötyä. Tehtävä on aika uusi eikä siihen ole vielä syntynyt rutiinia, joka pitäisi rikkoa. Aion jatkaa aiemmalla, hyvällä linjalla.

Työskentelet Turussa. Mitä hyötyä siitä on?

Se tuo työhön erilaista perspektiiviä. Media-ala on painottunut pääkaupunkiseudulle, mutta kaiken ei tarvitse olla Helsinki-keskeistä.

Onko liiton toiminta liian Helsinki-keskeistä?

Ei varmasti koko liiton. Opiskelijat ovat kuitenkin keskenään eriarvoisessa asemassa asuinpaikastaan riippuen. Helsingissä koulut voivat esimerkiksi vaatia, ettei harjoittelua saa tehdä palkatta. Kun mennään kauemmas, ei välttämättä ole muuta mahdollisutta. Turussa moni opiskelija tekee harjoittelunsa palkattomana.

Miten opiskelijat saadaan pysymään jäseninä?

Jäsenyyden joustavuus on tärkeää. Nykyinen maksujärjestelmä on vähän sekava. Kun opiskelijat harppaavat ilmaisen vuoden jälkeen maksulliseen jäsenyyteen, heille pitäisi olla esimerkiksi kohdistettu info.

Miksi ay-liikkeen jäsenyys ei kiinnosta nuoria?

Nykyään tehdään niin paljon erilaista työtä: pätkätöitä, montaa työtä yhtä aikaa, journalistista työtä samaan aikaa kuin viestintää. Silloin voi tuntua, ettei yksi ammattiliitto palvele omia tarpeita täydellisesti.

Miksi itse liityit liittoon?

Kun tajusin, että journalismi on juttuni ja että ensimmäisen vuoden opiskelija voi liittyä, se oli iso identiteettikysymys. Pääsin journalistiksi journalistien joukkoon, vaikken vielä journalisti ollutkaan. Minulle ammattillisessa järjestäytymisessä on kyse siitä, ettei aja vain omaa etuaan. Myös pressikortti ja liiton koulutukset ovat tärkeitä.

Mitä toivoisit liitolta?

Palkattomista harjoitteluista voisi tiedottaa enemmän. Liiton kannanottoihin voi vedota harjoittelupalkasta neuvotellessa, vaikkei opiskelijoilla usein paljon neuvotteluvaltaa olekaan.

Miksi valitsit media-alan?

Päiväni ei ala ilman sanomalehteä, eikä lopu ilman iltauutisia. Ja somekin on koko ajan mukana. Kyllästyin olemaan sivustakatsoja. Nykyisessä ilmapiirissä juuri tämä on ala, missä tapahtuu – ja siinä haluan olla mukana.

Marja Honkonen

Mikäs pitkätukka se täällä pyörii?

Helmikuussa 2001 työskentelin Ylen ruotsinkielisen radiokanavan X3M:n kanavapäällikkönä. Eräänä päivänä kävellessäni Radiotalon, nykyisen Mediatalon käytävillä työhuonettani kohti, näin, miten *Metallväktarna*-ohjelman toimittajat höröttelivät kuten aina studiossa omille vitseilleen. Studiossa istui myös joku hintelä, pitkätukkainen kaveri. Varmaan joku tuleva metallitähti tai harjoittelija, ajattelin.

Kiireiden keskellä huomasin kaverin aina silloin tällöin, milloin kantamassa cd-levyjä tai hakemassa printtejä tulostimesta. Joskus tavattiin toimituksen tiloissa ja moikattiin.

Eräänä iltana olin laittamassa ruokaa perheelleni, kun radiosta kajahti metalliohjelman tunnari. En ollut kuunnellut ohjelmaa vähään aikaan, joten päätin suoda sille hetken. Kaksi tuttua toimittajaääntä kantautui eetteriin. Sitten havahduin, että siellähän on kolmaskin ääni. Eikä se ollut haastateltavan.

Kolmas ääni oli aivan selvästi supliikkimiehiä ja sopi ohjelmaan kuin nakutettu. Hän mitä ilmeisemmin myös tiesi jotain musiikkigenreistä, joita ohjelmassa soitettiin.

Kävi ilmi, että kyseinen kaveri, **Kjell Simosas**, ”Kjell from Hell”, oli pyörinyt toimituksessa jo pari kuukautta. Hän oli ollut yhteydessä toimittajiin, tullut seuraamaan ohjelman tekoa – ja jäänyt. Simosas oli tehnyt ohjelmiakin. Palkkaa hänelle ei ollut maksettu.

Seuraavana päivänä tapasin kolmikon toimituksessa. Päädyimme siihen, että siitä hetkestä lähtien Simosas on avustaja ja saa työstään palkkion.

Kaikki kolme ovat edelleen Ylessä töissä. ”Kjell from Hell” juontaa omaa ohjelmaansa ja vuorottelee Yle Vegan viihdeohjelmissa. Vuodenvaihteessa hän palaa Yle X3M:n taajuudelle.

Richard Nordgren

Kirjoittaja oli Yle X3M:n ensimmäinen kanavapäällikkö ja työskentelee nykyään Hufvudstadsbladetin uutispäällikkönä.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? KERRO SIITÄ TÄLLÄ PALSTALLA.

"Julkisuusperiaate on avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan ydintä, joka on turvattava päivittämällä laki vastaamaan nykytilannetta", tutkivien toimittajien yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja Ville Eklund sanoo.

UUTTA JULKISUUSLAKIA KIRJOITETAAN HUOLELLA – KUNTAYHTIÖIHIN HALUTAAN LISÄÄ AVOIMUUTTA

Tommy Pohjola, teksti ● Heli Saarela, kuva

Viranomaisella on pienempi riski olla luovuttamatta asiakirjaa kuin vahingossa luovuttaa jotain, joka myöhemmin katsotaan salaiseksi. Rangaistus salatun tiedon antamisesta on kovempi kuin toisinpäin. Luottamushenkilönkin voi olla mahdoton saada tietoa kunnan omistamasta yhtiöstä. Viranomainen taas saattaa periä julkisia asiakirjoja koskevan tietopyynnön aiheuttamasta työstä korvausta, johon tietoa kysyvällä toimittajalla ei ole varaa.

Muun muassa nämä asiat halutaan korjata julkisuuslakia uudistettaessa. Oikeusministeriön käynnistämän hankkeen lausuntokierros päättyi syyskuussa.

Mikään nykyinenkään laki ei estä kunnan tai valtion liikelaitosta toimimasta avoimesti, mutta julkisuuslain tulkinnat mahdollistavat ne käytännöt, joista nyt halutaan eroon. Jahkailu ja tietojen salaaminen eivät edistä julkisen rahan käytön ja päätösvallan vahtimista.

Oikeusministeri **Anna-Maja Henriksson** (rkp) vaatii selkeämpää ohjeistusta.

”Yhteiskunta on muuttunut paljon viime vuosikymmenten aikana. Digitalisaatio on edennyt ja asioita hoidetaan kunnissa eri tavalla kuin ennen. Moni julkinen ja kunnallinen toiminta on yhtiöitetty ja se tarkoittaa, että kun ennen oli asioita, joista päätettiin kunnan lautakunnissa, niin nyt päätökset tehdään yhtiöiden johtokunnissa.”

Henriksson pitää lakia niin tärkeänä ja keskeisenä, että valmistumisaikataulusta on vaikea sanoa mitään varmaa.

”Kaikkien muutosten tulee olla kunnolla ja asiallisesti valmisteltuja. Meidän on kuunneltava asiantuntijoita ja arvioitava vaikutukset. Sen jälkeen voimme tehdä johtopäätöksiä.”

JOURNALISTILIITTO TOIVOO oikeusministeriön kiinnittävän huomiota siihen, että julkisuusperiaatteeseen sisältyy oikeus saada tietoa myös viranomaiselle mahdollisesti kiusallisista seikoista. Myös eri toimittajayhdistykset antoivat oikeusministeriölle lausuntoja uudesta julkisuuslaista.

Oikeuskansleri **Tuomas Pöysti** kaipaa myös selkeyttä. Oikeuskanslerin lausunnon mukaan julkisuuslain jatkovalmistelussa on tarpeen katsoa erityisen huolellisesti julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain ja julkisuuslain soveltamisalojen määrittelyn yhtenäisyys. Lakitekstin pitää olla ymmärrettävää ja perusteltua.

Myös Helsingin yliopiston hallinto-oikeuden professori **Olli Mäenpää** toivoo, että uusi laki olisi helppokäyttöisempi ja sallisi hiukan nykyistä lievemmän suhtautumisen salaisuuksiin.

”Julkisuuslain uudistaminen vaatii tarkkuutta. On hyvä, että oikeusministeriö kiinnittää huomiota tähän yhtiöasiaan, mutta on nykyisessä laissa muutakin uudistettavaa. Esimerkiksi se, että julkisuuslaki on neljännesvuosisadan vanha. Sitä valmisteltiin silloin, kun paperidokumentti oli voimissaan.” ●

Lisää aiheesta sivulla 37.

ONKO EROPAKETTI HYVÄ DIILI? SIITÄ PÄÄTTÄMISEEN TARVITAAN AIKAA JA RAUHAA.

Otavamedian lehdissä käytiin yt-neuvotteluja lähes yhtäjaksoisesti yhdeksän kuukautta, toukokuusta 2018 helmikuuhun 2019, kukin toimitus vuorollaan. Neuvottelut herättivät paljon huomiota, sillä tällainen ketjuttaminen oli alalla uutta. Otavamediassakin edelliset isot yt:t olivat koskeneet yhtä aikaa koko taloa.

Näin pitkä yt-prosessi oli monella tapaa epäinhimillisen rankka. Erityisen raskasta oli odottaminen: milloin neuvottelut osuvat omaan toimitukseen ja miten ne siihen iskevät – vai säästyykö se jonkin ihmeen kautta?

Alussa jotkut epäilivät ketjutusta lähinnä keinoksi kiertää kuuden viikon neuvotteluaikaa. Uhan alla kun oli kerrallaan sen verran pieni joukko, että yksikköä kohti riitti neljätoista päivää.

Tästä tuskin oli kysymys. Jos yt:t olisi todella haluttu hoitaa lyhyemmällä kaavalla, kertarutistus olisi ollut sittenkin joutuisampi tapa.

Minulle ketjutusta perusteltiin sillä, että niin päästiin paremmin kiinni asioihin, jotka haluttiin muuttaa. Ilmeisesti se todella oli aito syy.

KAIKKI YT-NEUVOTTELUJA käyneet tietävät, kuinka kaoottinen vaihe niiden lopetus monesti on. Mitä useampi työsuhde katkeaa, sitä vähemmän aikaa esimiehille jää yksittäisten ihmisten kohtaamiseen. Työsuhteiden päättäminen tapahtuu kaavamaisen mekaanisesti, vaikka siinä tilanteessa jos missä kaikkia pitäisi kohdella yksilöinä.

Viime aikoina työnantajat ovat yhä useammin tarjonneet irtisanomisten vaihtoehtoina paketteja, joihin kuuluu luopuminen takaisinottovelvoitteesta ja mahdollisuudesta riitauttaa neuvottelutulos. Uutisissakin näyttää hyvältä, että irtisanomisilta vältyttiin tai ne jäivät ennakoitua pienemmiksi.

Luottamusmies joutuu miettimään, kuinka hyviä diilejä paketit keskimäärin ovat. Onko x-kuukauden palkkaa vastaava kertakorvaus riittävä hinta menetetyistä oikeuksista?

Yksiselitteistä vastausta ei ole.

IHMISET SUHTAUTUVAT töiden päättymiseen hyvin eri tavoin. On niitä, joille vanha työ on ollut koko elämä, ja toisia, jotka ovat vain odottaneet sopivaa hetkeä hypätä uuteen.

Toinen jakolinja menee siinä, miten itse kukin haluaa lähteä. Toisilta kynä putoaa saman tien ja he haluavat sulkea oven takanaan heti. Toiset lähtevät mieluummin hitaasti, tehden sovitut työt loppuun ja enemmänkin.

Joillekin oman lähdön syiden kuuleminen on vain puukon kääntämistä haavassa. Toisille on tärkeä tietää tarkasti, miksi juuri oma työ loppuu. Osa ymmärtää perustelut, osa ei – eivätkä ne aina olekaan yhtä vedenpitäviä.

Osa lähtijöistä tarvitsee myös toisia pitemmän ajan pakettiehtojen sulattelemiseen ja sen selvittämiseen, mitä paketti käytännössä tarkoittaa omalla kohdalla – ettei sitten myöhemmin tarvitse katua.

Kaikista näistä syistä pakettineuvotteluille pitäisi varata työntekijän niin halutessa riittävästi aikaa. Isoja päätöksiä ei pidä hoputtaa. Siitä jää vain paha mieli.

Yt-neuvotteluille on laissa säädetty tarkat aikaraamit, joista ei voi yksipuolisesti poiketa. Jos paketeista tulee jatkossa yhä tavallisempi osa yt-jälkihoitoa, olisi syytä harkita samanlaisia määräaikoja myös niiden tekoon.

Tuomo Lappalainen *Kirjoittaja on Kanava-lehden tuottaja, Suomen Kuvalehden toimittaja ja Otavamedian pääluottamusmies.*

Leila ja muut uskaltavat tehdä unelmatyötään

”Pelottaa tehdä tätä työtä”, Somalian kansallisteleVision uutistuottaja **Leila Aded Osman** sanoi minulle Mogadishussa viime vuonna.

Somalia on toimittajille yksi kaikkein vaarallisimmista maista. Naistoimittajien asema on erityisen tukala. Työpaikat ja ylennykset menevät usein miehille, seksuaalinen häirintä on tavallista ja konservatiiviset sukulaiset ajattelevat, ettei naisen paikka ole toimituksessa.

Työnantajani Viestintä ja kehitys -säätiö eli Vikes tukee somalialaistoimittajia. Leila Aded Osman on käynyt Vikesin kursseilla vuosia. On opeteltu dokumenttien tekemistä, uutisinserttejä ja perusasioita siitä, millainen vapaa media olisi.

Vaikka hänen läheisiä työtovereitaan on tapettu, hän on halunnut jatkaa työtään toimittajana.

”En usko, että Somalia koskaan saavuttaa rauhaa ilman journalismia”, hän sanoi.

Minuakin pelotti Mogadishussa, vaikken joutunut kokemaan mitään sellaista, mitä naistoimittajat Somaliassa kohtaavat. Jos kollegoitani tapettaisiin, työnsaanti olisi sukupuolen tähden vaikeaa ja seksuaalinen häirintä arkipäivää, en usko, että miettisin kahta kertaa ennen uranvaihtoa. Leilan rohkeutta on pakko arvostaa.

Syyskuussa Vikes ja Somalian journalistiliitto järjestivät naistoimittajien koulutuksen Mogadishussa ja lokakuussa Puntmaan Garowessa. Siellä rohkaistiin kymmeniä uusia leiloja.

Esa Salminen

Kirjoittaja on Vikesin viestinnän asiantuntija ja vapaa toimittaja.

"Pirzi" omistautui perheelle ja ystäville

TOIMISTOSIHTEERI PIRKKO VUORTAMA
19.6.1940 LAPPEENRANTA – 1.3.2019 HELSINKI

Media-alan järjestöissä pääosan työurastaan tehnyt **Pirkko "Pirzi" Vuortama** kuoli vaikean sairauden murtamana Suursuon sairaalassa Helsingissä. Hän oli 78-vuotias.

Pirzi kirjoitti ylioppilaaksi Lappeenrannan tyttölyseosta 1961. Muutettuaan Helsinkiin vuonna 1964 hän aloitti opinnot Liikemiesten kauppaopiston sihteerilinjalla. Ensimmäisen työpaikan hän sai Oy Atomica Ab:sta, missä hän työskenteli kirjeenvaihtajana.

Tulevaan mieheensä, journalistien hyvin tuntemaan **Timo Vuortamaan** hän tutustui 1960-luvulla kotibileissä. Avioliitto solmittiin elokuussa 1969. Pojan, **Jurin** tulo maailmaan sitoi äidin vuosiksi kotiin. Pojan varttuttua uusi työ löytyi HSY:n ja SAL:n yhteisestä toimistosta Yrjönkadulta. Seuraavana oli vuorossa toimistosihteerin tehtävä Julkisen sanan neuvostossa.

Vuortama oli hyvin omistautunut perheelleen, mutta ei unohtanut ystäviäänkään. Perheellä oli useiden vuosien ajan kesälomapaikkana Somerolta vuokrattu rantamökki, missä ystävien kanssa pidettiin rattoisia Pirzin emännöimiä viikonloppuja. Niissä soitto soi ja laulu raikui.

Vuortama oli aina huoliteltu ja tarkka ulkoasustaan, ja usein nähty kanta-asiakas Stockmannin tavaratalossa Helsingin keskustassa. Timon myötä Pirzin elämään tuli jazzmusiikki, ja se johdatti hänet harrastamaan jazzbalettia aina 1990-luvun alkupuolelle asti.

Leena Paukku

Kirjoittaja on Journalistin entinen päätoimittaja.

"Siellähän te olettekin"

UUTISJUONTAJA KARI TOIVONEN
28.7.1942 HELSINKI – 28.9.2019 HELSINKI

Kari Toivonen kuoli pitkän sairauden jälkeen kotonaan. Hän oli 77-vuotias.

Toivosen toimittajuus alkoi sukupolvelle tyypillisesti sattumalta. Valtiotieteitä opiskellut poika pääsi kaverin vinkistä tekstittäjäksi vielä leikki-ikäiseen tv-uutisten toimitukseen. Työt vakinaistuivat, opinnot jäivät. Puolisokin löytyi uutisdeskiltä – tv-ohjaaja **Marjo**.

Televisio valtasi Suomen olohuoneet 1960-luvulla. Uutisten tekijöistä tuli jokailtaisia vieraita. Tämä pioneerijoukko teki töitä pitkälle 2000-luvulle – ja hämmästytti nuorempia laajasieluisella kiihkeydellä ja innokkaalla valmiudella juhlimiseen.

Toivosen työura kuvastaa hyvin, kuinka uutisaherrus muuttuu historiaksi. Kuulento, Tšernobyl, Estonia, WTC-iskut, tsunami… Isoja uutisia ei voi valita, ne tulevat.

Toivonen oli ennen kaikkea tv-esiintyjä. Hän raotti tiukkaa juontoformaattia ja näytti pilkahduksen ihmisestä roolin takana. Väärään kameraan katsomisen Kari korjasi hymyilemällä:

"Siellähän te olettekin".

Toimituksessa ja kaveripiirissä Kari oli tarinankertoja ja vitsailija, seuramies. Kari nautti kauneudesta ja laadusta, italialaisista puvuista ja solmioista, oopperasta, lentokoneen bisnesluokasta. Samalla hän oli myös vaatimattoman stadilaiskodin poika, hymyn takana vaisto kärsimyksestä.

Matti Rönkä

Kirjoittaja oli Kari Toivosen esimies ja työtoveri 1990–2005

Valoisa työkaveri on poissa

TAPANI HANNIKAINEN 23.3.1958
NUIJAMAA – 28.9.2019 HELSINKI

Syksyisenä viikonloppuna saimme tiedon, että ystävämme taistelu uusiutunutta syöpää vastaan oli päättynyt. **Tapani Hannikainen** oli kuollessaan 61-vuotias.

Hannikainen oli utelias ja hyväntuulinen työkaveri. Aherrus kiperien ulkomaanuutisten parissa ei vienyt avointa asennetta.

Vuonna 1986 Ylen tv-uutisten ulkomaanosastolla aloittanut Hannikainen jätti jälkeensä yli kolmen vuosikymmenen työuran, johon sisältyi kirjeenvaihtajuus Tukholmassa. Hän jäi sairaseläkkeelle Yle Uutisten Maailma-toimituksesta viime vuonna.

Pidetty kollega oli työkaverinsa mukaan "ihana jahkailija, jonka taakse ei ruokajonossa kannattanut asettua". Myös työasioissa Hannikaisen valinnat osuivat aina kohdalleen.

Arabiaa opiskelleen Hannikaisen tie vei usein Lähi-itään. Irakin kurdialueella hän todisti terrori-iskua. Hannikainen ehti kiertää myös Meksikoa **Donald Trumpin** muurihanketta oudoksuen. Tanskassa kohtaamistaan turvapaikanhakijoista hän kertoi tavalla, joka osoitti kokeneen toimittajan ymmärtävän pakolaisuuden syyt.

Hannikaisen kulkupelinä oli monet vuodet pappa-Lada. Hän tuli juhliin kitara kainalossa, ja **Bob Dylanin** laulut soivat. Kaksi poikaa olivat isälleen kiintopiste ja voimavara.

Edes sairaus ei vienyt Tapanin elämäniloa. Vielä kesällä hänen somepäivityksissään toistuivat kohtaamiset ystävien kesken, ja eräs kuvaaihe:

"Auringonlasku Sälinkäällä Mäntsälässä. No photoshop."

Jyrki Saarikoski ja Minna Pärssinen

Kirjoittajat ovat Tapani Hannikaisen pitkäaikaisia työtovereita.

RTTL

HAE RTTL:N KOULUTUSAPURAHAA!

Koulutusapurahahaku alkaa 7. 10. 2019.
RTTL:n koulutusrahaston apurahat ovat jäsenten haettavissa.

Apurahaa voi saada:

- **oman ammattitaidon tason säilyttämiseen ja syventämiseen tähtääviin opintoihin, ei kuitenkaan perustason opintoihin.**
- **yleissivistävään itsensä kehittämiseen, mm. kielitaidon parantamiseen.**

Vuonna 2019 apurahoja jaetaan seuraavasti:

2 kpl 1 400 euroa
9 kpl 800 euroa

RTTL:n koulutusrahaston hoitokunta voi päättää apurahojen jakamisesta myös toisin.

Hakuaika päättyy 4. 11. 2019.

Lisätiedot www.rttl.fi ja rttl@yle.fi

A.R. Winterin Muistosäätiön apurahat 2019

Säätiö jakaa yhteensä enintään **3 400** euroa apurahoina ulkomaille tehtävää opintomatkaa varten enintään neljälle suomen- tai ruotsinkieliselle toimittajalle. Hakemuksen, joihin on liitettävä selvitys matkasuunnitelmasta ja apurahan hakijan aikaisemmasta toiminnasta, pyydetään lähettämään **31.10.2019** mennessä osoitteella:

A.R. Winterin Muistosäätiö, hallitus
c/o Niilo Järkäs
Pispalan valtatie 96 A
33270 TAMPERE
tai sähköpostitse otsikolla: ”APURAHA / A.R. Winterin Muistosäätiö”, osoitteeseen niilo.jarkas@gmail.com

KIITOS, ETTÄ ETTE ILMOITTANEET MEILLÄ

Normaalisti tässä lokakuun lehdessä on ollut paljon kesätyöilmoituksia.

Tänä vuonna suurin osa isoista mediataloista on sitoutunut noudattamaan Journalistiliiton opiskelijoiden toivetta ja siirtämään kesätyöhaut myöhemmäksi.

Kiitos mediataloille, että pidätte kiinni lupauksesta! Ilmoittelemisiin myöhemmin!

Lue lisää: **journalistiliitto.fi**

JOURNALISTI
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi, (09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

KOULUTUKSET

Ytyä yhdistystoimintaan -verkkokurssi

Miten kirkastetaan yhdistyksen tavoite ja houkutellaan jäsenet toimimaan? Eväitä tarjoaa Ytyä yhdistystoimintaan -verkkokurssi Journalistiliiton jäsenyhdistyksissä toimiville tai yhdistystoiminnasta kiinnostuneille jäsenille. Live-sessiot järjestetään kolmena tiistaina. Luennoitsijana on kouluttaja Inka Ukkola (TJS-Opintokeskus). Tallenteet ovat katsottavissa myöhemmin liiton jäsenten extranetistä.
Aika: 22.10., 29.10. ja 12.11. klo 17–18
Lisätiedot: tapahtumat.journalistiliitto.fi
Järjestäjä: Journalistiliitto

Opiskelijaseminaari

Journalistiliiton vuoden 2019 opiskelijaseminaarin teemana on rikos- ja oikeusjournalismi. Puhujina muun muassa Mirja Rintala (Ilta-Sanomat), Annamari Nurminen (Turun Sanomat), Aurora Rämö (Suomen Kuvalehti), Ville Eklund (MTV), Johanna Vehkoo, Jari Sinokki (Turun Yliopisto) ja Mika Herhi (Varsinais-Suomen käräjäoikeus).
Aika: 15.–16.11.
Paikka: Scandic Julia, Eerikinkatu 4, Turku
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: tapahtumat.journalistiliitto.fi, 18.10. mennessä
Järjestäjä: Journalistiliitto

Svenska seminariet

Journalistförbundets svenska seminarium fokuserar i år på kriminaljournalistik, intervjuer och poddar. Talare är bland annat Frida Svensson (Svenska Dagbladet), Katri Makkonen (Yle), Matias Risikko (Poddtoppen), Antonia Berg (MTV), Max Nyberg (Östnyland), Christoffer Gröhn (Yle) och Carin Karlsson (Nya Åland).
Tid: 29.–30.11
Plats: Hotel Helka, Norra Järnvägsgatan 23, Helsingfors
Information och anmälan: tapahtumat.journalistiliitto.fi, senast 13.11
Arrangör: Journalistförbundet

Päihteitä käyttävän ihmisen haastattelu

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto järjestää toimittajille koulutuksen, jossa käsitellään päihteitä käyttävän ihmisen haastattelua etiikan ja kohtaamisen näkökulmasta. Puhujina Maija Aalto (Helsingin Sanomat), Anja Snellman (kirjailija, päihdeterapeutti) ja Katja Gothoni (kokemusasiantuntija).
Aika: 6.11. klo 9–11
Paikka: Roba Lounge 2, Iso Roobertikatu 10 B 16, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: www.lyyti.in/toimittajakoulutus-2019, 30.10. mennessä
Järjestäjä: EHYT ry

KOKOUKSET

RTTL:n syysedustajakokous 2019

Radio- ja televisiotoimittajien liiton sääntömääräinen syysedustajakokous 2019 pidetään keskiviikkona 6.11. Pasilassa RTI-talon auditoriossa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.
Aika: 6.11. klo 18
Paikka: RTI-talon auditorio, Uutiskatu 2, Helsinki
Lisätiedot: rttl.fi
Järjestäjä: RTTL

MUU

Disinformation, Misinformation, Malinformation

Vikesin ja Journalistiliiton seminaarissa tarkastellaan informaatiovaikuttamisen eri muotoja ja vaikutuksia sananvapauteen. Päivän päätteeksi juhlistetaan Vikesin 15-vuotista taivalta. Puhujina muun muassa Teija Tiilikainen (Euroopan hybridikeskus), Kaius Niemi (HS), Olli Seuri (Tampereen yliopisto), Maria Pettersson (Journalisti) ja Ricardo Gutierrez (EFJ). Tilaisuuden juontaa toimittaja Johanna Vehkoo.
Aika: 12.11. klo 13–18
Paikka: Eurooppasali, Malminkatu 16, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittatumiset: vikes.fi, 31.10. mennessä
Järjestäjä: Viestintä ja kehitys -säätiö

Zahra Karimy, 17

- Afganistanilaistaustainen vaikuttaja, juontaja, aktivisti ja lukiolainen
- Juontanut mm. Suomi-areenassa, Tubeconissa, Ilmastolakko-tapahtumassa ja Pointti-kaupunkifestivaalilla
- Kirjoittanut muun muassa blogia Suomen Kuvalehdelle

Zahra Karimy hakeutui Helsingin kaupungin Nuorten Ääni -toimitukseen ystävän suosituksesta. "Ajattelen, että journalismi on tällä hetkellä hyvä keino tuoda ajatuksiani esiin, mutta en vielä tiedä miten kauan jatkan sen parissa. Nuorten Ääneen voi mennä mukaan kuka tahansa journalismista kiinnostunut nuori. Olen miettinyt, että tulevaisuuteni voisi olla myös politiikassa, mutta en ole tässä vaiheessa ihan varma. Tiedän, että haluan elämässäni edistää vähemmistöjen oikeuksia."

Zahra Karimy liikuttui haastatellessaan Merja Ylä-Anttilaa ja Jan Vapaavuorta

Brigita Krasniqin valinta

Mitä vittua? -podcastin juontaja **Brigita Krasniqi** valitsi esiteltäväksi Yle Areenasta löytyvän ohjelman *Nuorten ääni tulevaisuudelle*. Siinä Nuorten Ääni -toimituksen **Zahra Karimy** ja **Vita Davydova** haastattelevat Ylen toimitusjohtaja **Merja Ylä-Anttilaa** ja Helsingin pormestari **Jan Vapaavuorta**. Haastattelu on kuvattu Pointti-kaupunkifestivaalilla live-yleisön edessä 2. elokuuta.

"Maailma tarvitsee aktivisteja ja toimittajia, jotka kyseenalaistavat yhteiskunnallisia normeja ja rakenteita. Juuri sitä tässä ohjelmassa tehdään. On tärkeää, että meillä on ilmastoaktivisteja ja toimittajia, joka ovat omalla työllään tuomassa esille nuorten ääntä yhteiskunnassa. Aitoja ihmisiä, jotka eivät pelkää todeta asioita niin kuin ne ovat", Krasniqi perustelee.

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Hapalainen, teksti ● Anna Autio, kuva

”Olen tehnyt jo parin vuoden ajan juttuja Helsingin kaupungin Nuorten Ääni -toimituksen kautta. Yleisradio laittoi kesällä Nuorten Ääneen viestiä, olisiko siellä kiinnostuneita haastattelemaan Ylen toimitusjohtajaa **Merja Ylä-Anttilaa** ja Helsingin pormestaria **Jan Vapaavuorta** Pointti-kaupunkifestivaalilla. Minut ja kollegani **Vita Davydova** valittiin haastattelijoiksi”, kertoo 17-vuotias toimittaja-aktivisti **Zahra Karimy**.

Karimyn ja Davydovan juontamassa, festivaaliyleisön edessä kuvatussa haastattelussa *Nuorten ääni tulevaisuudelle* kuullaan Ylä-Anttilan ja Vapaavuoren ajatuksia sananvapaudesta, nuorten kokemasta stressistä ja ylikuormittumisesta sekä rasismista ja monikulttuurisesta Suomesta. Haastattelu on katsottavissa Yle Areenasta.

Nuorten Äänen toimintaideaan kuuluu, että juontajat saivat toteuttaa lähetyksen täysin oman näkemyksensä mukaisesti.

”Päätimme itse, mistä halusimme Ylä-Anttilan ja Vapaavuoren kanssa puhua, ja teimme itse myös lähetyksen ennakkosuunnittelun. Valitsimme yksinkertaisesti omasta mielestämme todella tärkeitä aiheita. Olen tehnyt vastaavia töitä aiemminkin. Olin esimerkiksi pari vuotta sitten Suomi-areenassa osana Cultura-säätiön järjestämää Medialeiriä juontamassa *Mikä hiton uusi normaali?* -paneelikeskustelun. Se käsitteli suomalaisnuorten monikulttuurisuutta.

Vaikka myös kirjoitan juttuja, tuntuu että live-haastatteluissa saan helpommin ja luontevammin ilmaistua itseäni. Vapaavuoren ja Ylä-Anttilan haastattelussa tavoitteenamme ei ollut olla neutraaleja toimittajia, vaan myös esittää omia näkemyksiämme, keskustella heidän kanssaan. Halusimme kysyä vaikeita kysymyksiä ja saada mahdollisimman konkreettisia vastauksia.

Itse esiintyminen ei minua jännittänyt, mutta jännitin kyllä etukäteen haastattelun loppupuolta. Tiesin, että haluan kysyä lopuksi vihapuheesta, ja mietin, alankohan itkeä. Sain Suomi-areena -esiintymisestäni 15-vuotiaana vihaviestejä, ja aihe on minulle herkkä. Pystyn hyvin puhumaan verkkovihasta yleisellä tasolla, mutta omien kokemusteni kertaaminen saa minut aina liikuttumaan.

Haastattelussa kävi juuri niin, että aloin hiukan itkeä. Olisin halunnut tilaisuuden loputtua vain jäädä istumaan lavalle ja itkeä ihan kunnolla. Halusin kuitenkin kysyä kysymykseni, koska minulle oli tärkeää kuulla, mitä Ylä-Anttila ja Vapaavuori vaikutusvaltaisina ihmisinä vihapuheesta ajattelevat.” ●

Kutsuako valemediaa valemediaksi? Kas siinä seuraavan JSN:n puheenjohtajan pulma.